LAIŠKAI LIETUVIAMS

1963

ŠIAME NUMERYJE:

Atviroji dvasia ir krikščionybė

Dvasios aristokratai

Antrasis Vatikano susirinkimas

Krikščioniškosios kultūros kūrėjai

Moteris – lietuvybės ugdytoja

SAUSIS / JANUARY / XIV / NO. I

TURINYS

ATVIROJI DVASIA IR KRIKŠČIONYBĖ — K. Trimakas, S. J..... 2

DVASIOS ARISTOKRATAI — A. Grauslys 9

ANTRASIS VATIKANO SUSIRINKIMAS — kun. V. Balčiūnas . . 15

VYTAUTAS KASIULIS — St. Goštautas 16

KRIKŠČIONIŠKOSIOS KULTŪROS KŪRĖJAI — G. Kijauskas, S. J. 22

KUNIGAS KARO SŪKURY (VIII) — B. Krištanavičius, S. J..... 27

MOTERIS — LIETUVYBĖS UGDYTOJA — J. Miškinis 32

IŠ FILMŲ PASAULIO — Alė Rūta 34

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redaktorius — **Juozas Vaišnys, S. J.**
Viceredaktorius — **Kęstutis Trimakas, S.J.**

Administracija — **Petras Kleinotas, S. J.**
Meninė priežiūra — **Algirdas Kurauskas**
Fotografija — **Algimantas Kezys, S. J.**
Spaustuvė — **Immaculata Press, Putnam. Connecticut.**

Redakcijos ir Administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

"Laiškų Lietuviams" iliustracijas be redakcijos leidimo naudoti draudžiama

1963 SAUSIS
(JANUARY)
VOL. XIV, NO. 1

LAIŠKAI LIETUVIAMS

RELIGINĖS IR TAUTINĖS KULTŪROS ŽURNALAS

LAIKAS YRA BRANGUS, KAIP PATS DANGUS,
NES KIEKVIENĄ AKIMIRKSNĮ GALIME ĮGYTI NUOPELNŲ,
KURIE DIDINS MŪSŲ LAIMĘ DANGUJE.
LAIKAS YRA BRANGUS, NES TAI KRISTAUS KRAUJO KAINA:
JEI KRISTUS MŪSŲ NEBŪTŲ ATPIRKĘS, TAI LAIKAS BŪTŲ BAISUS,
NES JIS MUS TIK ARTINTŲ PRIE AMŽINOSIOS MIRTIES.
LAIKAS YRA BRANGUS, NES JIS GAUNAMAS
LAŠAS PO LAŠO, AKIMIRKSNIS PO AKIMIRKSNIO.
LAIKAS YRA BRANGUS, NES PRAĖJĘS DAUGIAU NEBEGRĮŽTA.
LAIKAS YRA BRANGUS, NES KIEKVIENĄ AKIMIRKSNI
JIS GALI BŪTI IŠ MŪSŲ ATIMTAS.
PRAEITIS — JAU NE MŪSŲ. AR MŪSŲ BUS ATEITIS? KAS ŽINO?
BET MŪSŲ YRA DABARTIS, KURI GALI ATNEŠTI
AMŽINĄ GYVENIMĄ, ARBA AMŽINĄ MIRTĮ.
AR MŪSŲ GYVENIMAS BUS TURININGA REALYBĖ,
AR TIK GRYNAI IŠORINIS REIŠKINYS, PRIKLAUSYS NUO TO,
AR KIEKVIENAS DABARTIES AKIMIRKSNIS BUS ĮPRASMINTAS
DIEVIŠKOSIOS VALIOS VYKDYMU.

* * *

ATVIROJI DVASIA IR KRIKŠČIONYBĖ

KĘSTUTIS TRIMAKAS, S. J.

IAIS LAIKAIS pasaulis eina per milžinišką kaitaliojimosi stadiją. Žmonija vis labiau pasijunta esanti viena, vienalytė ne tik bendra kilme ir bendru galimu skaudžiu likimu, bet taip pat bendru viens nuo kito priklausomumu. Žmonija ilgisi vienybės. Tačiau vienijimosi troškulio pažadinti, žmonės pasijunta susiskaldę ne vien grupėmis, partijomis, tautomis, rasėmis, religijomis bei valstybėmis, bet skirtingų mintijimų blokais: viena grupė kitos nesupranta ir, rodos, nė nenori suprasti. Aršesnieji kaltina kitaminčius uždaraprotiškumu, net nepastebėdami savojo. Pastabesnieji mato savo pačių ir bendraminčių uždaraprotiškumą. Pasigirsta vis daugiau blaivių balsų, raginančių siekti atviros dvasios bei pažvelgti už savo tvoros.

Antra vertus, milžiniškas sumasėjimo tvanas graso užlieti visą žmoniją, siūlydamas vienybę tiems, kurie atsisako visko, kas jiems brangu ir teisinga. Girdisi skatinimų prieš tokią pasaulio vienybę: "Tai yra pasaulis, kuriame kiekvienas mūsų, žinodamas savo ribotumą, paviršutiniškumo blogybes ir nuovargio baimę, turės glaustis prie to, kas jam artima, ką jis gali daryti, prie savo draugų, savų tradicijų ir savo meilės, kad netaptų ištirpdytas visuotinėje maišatyje, nei nieko nežinotų, nei nieko nemylėtų" (žymusis fizikas J. Robert Oppenheimer savo kalboje New York Columbia universiteto 200 metų sukakties proga 1955 m.).

O kaip yra su krikščionybe? Ar ji gali prisidėti prie pasaulio vienybės, ar verčiau ji turi daugiau apsitverti ir

saugotis blogų įtakų? O gal, kaip kai kurie sako, ji pati yra netolerantiška, uždaros dvasios ir todėl tiktai skirianti žmones? Ką turi daryti krikščionys — *atsiverti* ar *atsitverti?*

Kad galėtume atsakyti, turime visų pirma žinoti, kas yra atviroji dvasia ir kas pagrindinė uždarumo priežastis. Tada galėsime atsakyti, ar krikščionybė yra atvira ir kaip krikščionys turėtų elgtis moderniais laikais, kad prisidėtų prie žmonijos vienijimosi.

Kas yra atviroji dvasia

Atvirumas gali būti visaip suprantamas. Tai priklauso nuo žvilgsnio gylio bei pločio. Atviras nėra tas žmogus, kuris visko klausosi, bet nieko nepriima. Tai ne atvirumas, bet kiaurumas. Taip pat atviras nėra tas, kuris, kai ką priėmęs, daugiau nebepriima. Tai ne atvirumas, bet sustingimas. Atvirumas yra augančio ir besivystančio asmens savybė. Žmogaus (net ir suaugusio) gyvenimas nėra produktas, bet procesas. Taip pat ir jo laikysena vystosi ir tobulėja: kai kam atsivėręs ir priėmęs, jis gali dar labiau atsiverti. Žmogus, jei teisingai bręsta, *atvirėja.*

Iškilus atviros dvasios reikalui tarp žmonių, šiais laikais akcentuojamas atvirumas *kitiems,* kaip pozityvi laikysena kitų nuomonei. Pamirštama, *kodėl* ir *kam* reikia būti atviram, t. y. pats atvirumo *tikslas* ir *objektas.*

Kam, iš tiesų, visuotinai reikia būti atviram? Niekam kitam kaip tik tikrovei. Mes, žmonės, ieškome ne tiek tiesos, kiek to, kas yra mumyse, aplink mus ir į ką mes turime vystytis. O tai yra tikrovė. Gi tiesa yra pažinta tikrovė.

Kaip turime ieškoti tikrovės? Turime: 1) žiūrėti į tai, kas yra; 2) ieškoti *kritiškai,* t. y. žvelgti *tik* į tikrovę, 3) *atvirai,* t. y. atsiverti *visai* (arba bent pilnesnei) tikrovei; 4) neleisti perdėtam "atvirumui" išblėsinti kritiškumo (kitaip nebe tikrovė apspręs) nei perdėtam "kritiškumui" siaurinti atvirumo (kitaip galima nebeatsiverti svarbiai, gal net esminei tikrovės daliai).

Tokia yra proto užduotis. Griežtųjų mokslų srityje to ir pakanka. Tačiau pasaulėžiūriniuose - vertybiniuose apsisprendimuose valia turi lemiamos reikšmės. Šį faktą tvirtina filosofai (pvz. Aristotelis: "Koks žmogus yra, taip jis ir sprendžia"; Hegelis: "Mūsų protavimo būdas — tai mūsų širdies istorija"; plačiau žr. A. Grauslio straipsnį "Gyvenimas apsprendžia tikėjimą", L. L., vol. X, 1956, nr. 2), šių laikų psichologija ir mūsų pačių patirtis.

Ne vien protu, bet ir valia žmogus ieško tikrovės, jos neieško, arba savaip "ieško". Jo geismai turi įtakos: 1) *į patį tiesos ieškojimą* veržlumu arba abejingumu ir 2) *į protinį apsisprendimą* pritarimu arba nepritarimu vienai ar kitai pasaulėžiūrai. Nuo valios priklauso, ar asmuo žiūri į tikrovę aiškiom ir atvirom akim, ar ne. Tikrovės geidžiantieji atranda ją, jos nenorintieji jos nė neieško.

Čia aiškėja naujas atvirosios dvasios aspektas pasaulėžiūriniuose - vertybiniuose dalykuose. Pasaulėžiūrą susidarydami, mes turime: 1) branginti tikrovę; 2) būti *kritiški* savo geismų atžvilgiu, t. y. branginti *tik* tikrovę, negeisti to, ko nėra; 3) būti troškimuose *atviri,* atsiveriant *visai* (arba vis pilnesnei) tikrovei; 4) išlaikyti pusiausvyrą tarp norų kritikos ir atvirumo.

Pirmiausia žmogus susiduria su savo paties tikrove, ją brangindamas ir ieškodamas savo gyvenimo įprasminimo, arba jos nebrangindamas ir nukrypdamas kitur. Ieškąs savo gyvenimo

įprasminimo, sutikęs kitus, brangins ir atsivers jiems. Iškrypęs, nebranginąs savo asmens, nebrangins nė kitų, nuasmenėdamas ir ieškodamas turtų, garbės ar malonumų. Tarpasmeninė tikrovė yra pagrindinė tikrovė, kuriai žmogus turi atsiverti. Atviras ryšys su kitais, tikėjimas, pasitikėjimas ir meilė yra ne tik sąlygos tikrovei atrasti, bet ir keliai į ją.

Atvirumas yra pozityvi asmens laikysena viskam, kas yra: tai proto sakymas "taip" tikrovei, kaipo tiesai, ir valios pritarimas tikrovei, kaipo vertybei. Atvirąją dvasią lydi jautrumas tiesai, gėriui ir grožiui, proto gyvumas, valios tyrumas, pagarba viskam, kas yra, rūpestingumas save įprasminti, atsižvelgimas į kitus ir meilė jiems. Iš to aiškėja, kad pagrindinė kliūtis atvirumui yra izoliavimasis savyje, egoizmas.

Uždarumo pagrindinė priežastis

Yra keletas uždaros dvasios priežasčių, pvz. kaip ribotumas, konservatyvumas ir kt. Tačiau pagrindinė priežastis yra egoizmas (čia neteigiame, kad yra grynų egoistų; egoistinių polinkių turi kiekvienas žmogus: vieni— stipriai vyraujančių, kiti — daugiau ar mažiau apvaldytų).

Egoisto mintys, interesai, rūpesčiai, sielojimasis ir darbai sukasi apie jį patį. Kitais jis nesiinteresuoja, nebent tik tuo, ką iš jų vienaip ar kitaip galėtų gauti. Jam kiti neegzistuoja. Tačiau svarbiausioji tikrovė yra asmenų tikrovė. Deja, jis jos nepripažįsta. Jis ne tikrovės ieško, bet savęs. Tai jo iliuzija. Save ir teatranda, ne tikrovę. Tai jo tragedija. Savo paties egoizmui užsimerkia. Tai jo apsigavimas.

Kitų gyvenimas ir liudijimas galėtų egoistui atskleisti bent dalelę tikrovės. Tačiau savo išmintimi pasitenkindamas, jis kitais *nepasitiki* ir jais *netiki*. Jo kelias — egocentriškumas, izoliavimasis nuo kitų, uždarumas.

Tas uždarumas yra visada neaiškiu šydu pridengtas. Egoisto teorinė pasaulėžiūra yra kitokia negu gyvenimas. Dažnai jis prisidengia "atvirumu" arba "kritiškumu". Bet jie yra tų kilniųjų savybių karikatūros.

Štai vienas teoretiškai save laiko atviru visais pasaulėžiūriniais klausimais. Jo šūkis: "Būk atviras viskam". Tačiau jokiuo altruistiniu idealu neužsidega, neužsiangažuoja kitiems, nes gyvenime ieško tik savęs. Jis nėra atviras, bet kiauras, nes nieko nepriima. Jam trūksta valios kritikos, o mėgsta iliuzinėm platybėm gyventi.

Kitas (dažnai viršintelektualinio tipo) teoriškai reikalauja būti moksliškai kritišku ne vien griežtuose moksluose, bet ir pasaulėžiūroje: nepriimti nė vieno teiginio, nebent jis būtų praėjęs per kritikos sietuvą pagal jo paties įžvalgą (pagal jį nėra nieko absoliutaus, vien provizoriški teiginiai). Taip jis sumaišo griežtųjų mokslų sritį su visa žmogaus tikrove; žmogus juk nėra atomas; to pažinimo būdo, kurio pakanka atomui tyrinėti, nepakanka žmogaus pasaulėžiūrai susidaryti. Taip jis pamiršta, kad jo paties valia lenkia protavimą ieškoti, neieškoti, arba "savaip ieškoti" tikrovės. Kitus apkaltindamas nekritiškumu, pats neišvengiamai tai daro. Tad kam užsimerkti tai žmogiškai tikrovei? Neišvengiamus dalykus reikia priimti ir valios atvirumu užsitikrinti teisingą tikrovės atradimą. Be to, toks žmogus, kitais nepasitikėdamas, užsidaro nuo kitų paliudytos tikrovės. Taip savo perdėtu kritiškumu siaurina atvirą dvasią.

Visa to išvada: egoistas ieško savęs, ne tikrovės. Jis nepriima tikrovės dės-

nių, bet sudaro savo dėsnius. Kas tik yra ne pagal jo skonį, jis to nevertina, nekenčia, nepripažįsta. Izoliuodamasis nuo kitų, užkerta kelią kitų paliudytai tiesai. Jis nebrangina visos tikrovės. Todėl *jis nėra atviras.* Jis vaizduojasi pasaulį, kurio centre yra jis pats, o visa kita yra jam. Tačiau tai nėra tikrovė, bet iliuzija. Todėl *jis nėra kritiškas.* Egocentriškumas yra didžiausia kliūtis atvirai dvasiai ir kritiškumui.

Ar krikščionybė yra atvira

Sprendžiant apie krikščionybės atvirumą, negalima sakyti: "Taip elgiasi krikščionys, taigi, krikščionybė yra tokia". Ne visi daktarų veiksmai laikytini medicina, nei visas karių elgesys karo strategija. Karių dezertyravimas iš kovos lauko yra pats nestrategiškiausias dalykas, ir daktarų atsitiktinis ar norėtas nuodų pavartojimas yra priešingiausias medicinai. Taipogi ne visi krikščionių veiksmai, institucijos bei santvarkos yra krikščionybė.

Ideologijai galima priskirti ją išpažįstančiųjų elgesį, kuris išplaukia iš jos principų: negalima to padaryti, kada jų elgesys nėra pagal jos principus; tuo labiau, kada jis yra visiškai jai priešingas.

Kiekviena įmedžiaginama forma susiduria su deformavimo pavojumi. Kiekvienas žmogaus įgyvendinamas idealas, susiduria su dar didesniu pavojumi būti iškreiptas, neatbaigtas, suprastintas. Ir kuo kilnesnis idealas, tuo daugiau kliūčių bei inercijos žmoguje atranda.

Taip atsitinka su krikščionybe. Krikščionybės Autorius ir gyvasis Idealas yra Kristus. Galima tiesiog sakyti, kad Jis yra krikščionybė. Todėl, norėdami žinoti, ar krikščionybė yra atviros dvasios, turime suprasti, koks yra Kristus.

Kristus Dievo tikrovėje

Iš Kristaus gyvenimo matyti, kad Jis buvo atsivėręs kitai žmonėms nematomai tikrovei. Tai liudijo Jo žodžiai: "Aš nesu vienas, bet su manimi yra Tėvas" (Jon. 8, 16). "Tėvas yra manyje ir aš Tėvuje" (Jon. 10, 38); "Aš ir Tėvas esame viena" (Jon. 10, 30). Iš šios tikrovės Jis sėmė visą savo energiją —"Mano valgis yra daryti valią To, kuris mane siuntė" (Jon. 4, 43); visą prasmę gyventi —"Aš nužengiau iš dangaus ne savo valios vykdyti, bet valios To, kuris yra mane siuntęs" (Jon. 6, 38). Tai tikrovei žmones atverti yra Jo gyvenimo uždavinys — "Aš tam gimiau ir atėjau į pasaulį, kad liudyčiau apie tiesą" (Jon. 18, 37). Dėl jos Jis miršta — "Ar tu Kristus, palaimintojo Dievo Sūnus?... Aš esu... Vertas mirties" (Mork. 14, *61-62;* Mat. 26, 66).

Kristus buvo pasaulyje padėti žmonėms atrasti tikrovę.

Kristus žmogaus tikrovėje

Žmonėms pagelbėti atėjęs Kristus neieškojo savęs. "Aš neieškau savo garbės" (Jon. 8, 50). Jo priešininkai liudijo: "Mes žinome, kad nežiūri žmonių asmens" (Mat. 22. 16). Net Judas pripažino: "Nusidėjau, įduodamas nekaltą kraują" (Mat. 27, 4). Dėl to nesavanaudiškumo Jėzus neturėjo vidinių užtvarų kitiems nei paviršutinių, kitus niekinančių pažiūrų: nė vienas Jam nebuvo samarietis, nusidėjėlis, išdavikas ar priešas, bet tik asmuo. Kiekvieną Jis pripažino, pilnai pritarė jo būčiai, įžvelgė į jo giliausią tikrovę. Į pasimetusio, nepasitenkinančio žmogaus tikrovę, kuriam *kažko gyvybiniai svarbaus* reikia.

Pilki egoistiniai žmonės to asmens gyvybinio ieškojimo nepastebi. O ne-

pastebėję, kaip padės? Retas dvasiškesnis žmogus, tai savyje pastebėjęs, nujaučia tą patį kitame. Bet pats alkdamas, ar kito alkį numalšins? Gi Kristus žvelgdavo pačion žmogaus gelmėn, įžvelgęs padėdavo jam praregėti, o tada prisistatydavo kaip *Tas, kurio gyvybiniai reikia.*

Į ką Jis vedė praregėti? Į žmogiškosios egzistencijos giliausią prasmę — kad žmogus yra skirtas pačiai aukščiausiai paskirčiai, pasiaukoti mylinčiam Dievui, ir kad tam didžiausia kliūtis yra ne išorėje, bet pačiame žmoguje — jo egoizmas. *"Metanoeite,* keiskitės... Dievo karalystė priartėjo... Dievo karalystė yra jūsų tarpe". Kaip tikrovei, taip ir Dievui atrasti pagrindinė sąlyga buvo išsivadavimas iš egoizmo. Juk Dievas — didžioji Tikrovė.

Ir kodėl žmonėms reikia Kristaus? Jų dvasinės ligos diagnozei nustatyti užtektų atvirumo. Bet pažinti, kad sergi — tai ne tas pat, kaip pagyti. Žmogus būtų, kaip ir buvęs, moraliniai sergąs, bejėgis iš egoizmo savo pastangomis išsigelbėti, gi dar mažiau — prie Dievo priartėti. Todėl Kristus atėjo duoti vilčių, jėgų ir energijos.

Jėzus visų klausė: "Ko ieškote?" Ne tuščia fraze svaidydamasis, bet giliausia prasme viltingai skelbė: "Ieškokite ir rasite" (Mat. 7, 7). Gi ieškantiems apsireiškė kaip Tas, kuris gali juos vesti jų ieškojime; kuris savo pasiaukojimu gali iššaukti jų kilniausias aspiracijas, atpalaiduoti juos iš egoizmo bei atverti Dievo ir kitų tikrovei; pagaliau kaip Tas, kuris pats už juos savo gyvybę atiduoda, kad jie savo gyvenimą Dievui pašvęstų. "Žmogaus Sūnus atėjo, ne kad Jam tarnautų, bet pats tarnauti ir atiduoti savo gyvybės daugeliui atvaduoti" (Mat. 20, 28).

Kristus buvo be egoizmo, atviras Dievui ir žmonėms. Dar daugiau: Jis prasmės neieškojo, bet davė. Jis buvo *ne atsiveriąs, bet atveriantis.* Jo atvirumas — ne ieškančio žmogaus, bet pasiaukojančio Dievo Sūnaus. Todėl ir krikščionybė yra atvira ir atverianti.

Ieškančiojo atsivėrimas Dievui

Žmogus pirmiausia susiduria su savo paties tikrove. Jei jis savo gyvenimą brangins, tai vis neužgniaužiamu alkiu ieškos savo gyvenimo įprasminimo: Iš kur aš esu?... Kam aš gyvenu? (Gal būt, pats atviriausias Dievo ieškojimo bandymas mūsų išeivijoje yra Rimvydo Šilbajorio straipsnis "Ieškant tikėjimo"; *Lietuviškasis liberalizmas,* 1959> PP- 109-115).

Toks žmogus pasijunta prasmingai besirišąs su būties visuma; jaučia, kad toji būties visuma yra visos būties pirmoji priežastis; taigi, ir jojo paties; pagaliau, kad ji yra kurianti, išmintinga Būtybė — Dievas (šios pradinės racionalaus Dievo atradimo pakopos yra paimtos iš H. C. Rumke studijos *"Psychology of Unbelief',* 1962). Toks kelias nėra vien gryno protavimo išdava. Riboto proto žmogui beveik niekada nėra kristaliniai aišku, kad Dievas yra. Čia nulemia valia, pritardama arba atmesdama. Tad tikintis *tiki,* kad Dievas yra, o "netikintis" *tiki,* kad Jo nėra.

Tad kuris iš jų yra teisus? Tėra tik vienas kriterijus: teisus yra tas, kuris teigia tai, kas yra tikrovėje. Bet kaip mes galime žinoti, kas yra tikrovėje? O štai kaip — tikrovę atranda tas, kuris yra jai atviras protu ir valia.

Egoistas nenori kito asmens pripažinti, ypač jei jis yra jo konkurentas ar "laisvės varžytojas". Dievas jam kaip tik toks pasirodo. Todėl kur kris-

talinės šviesos nėra, kur abejonėms yra vietos, kur galima atrasti šimtus argumentų prieš, jis tame logiškame pasaulėžiūriniame svarstyme "suklups", "įsikalbės" ir galų gale *tikės,* kad Dievo nėra. Bet tai nėra nei kritiškas, nei racionalus kelias. Jame yra per daug proto ir valios uždarumo.

Vyraujančio egoizmo nepavergtas žmogus neturi tokių užtvarų. Jo logika nėra trukdoma nenoro pripažinti kito. Jo kritiškumas glūdi racionaliame svarstyme ir abejonių išsiaiškinime. Jo atvirėjimas yra apdovanojamas vis tvirtesniu Dievo pripažinimu.

Ieškančiojo atsivėrimas Kristui

Šiuo vis tvirtėjančiu Dievo pripažinimu žmogaus ieškojimas nepasibaigia, bet pereina į kitą fazę. Su ta didžiąja Būtybe, iš kurios jis jaučiasi gavęs savo būtį, žmogus siekia santykiauti, jai pasišvęsti ir tokiu būdu įprasminti savo gyvenimą. Jis jaučia, kad jį, mažą ir egoistišką, skiria be galo dideli toliai nuo to didžio ir tobulo Dievo. Nežiūrint to, jis ieško Jo valios ženklų ir pėdsakų. Tiksliausius ženklus jis randa kituose asmenyse. Kiekvienas gilus susitikimas su kitu jį išveda iš savo siaurumo, atidengia *kito* paslaptį ir veda arčiau prie didžiojo *Kito.*

Tarp praeities ir dabarties žmonių jis susiduria ir su Kristumi. Iš dabarties mato, kad Kristus daro įtakos į žmonių gyvenimą: kad Jį sutikę turi apsispręsti už arba prieš. Atviras žmogus negali neatsiverti Kristaus asmenybės traukai. Jis svarstys istorinius davinius, iš kurių, be abejonės, galima padaryti išvadą, kad Kristus buvo. Bet gal Kristus nebuvo toks dieviškai kilnus, kaip Jį vaizduoja Evangelijos? Gal kas išsigalvojo Jo kilnų charakterį? Bet kas tada buvo tas kilnus autorius, kuris sukūrė tokį charakterį? O jei autorius kilnus, tai jis nebūtų pristatęs savo fantazijos padarinio, kaip tikrovės. Todėl pats Kristus turėjo būti taip kilnus.

Kristalinio aiškumo čia nepasieksi. Čia vėl lemia žmogus. Asmuo, jau atsivėręs Dievo ir savo egoizmo tikrovei, yra atviras priimti ir šią tikrovę: trokšdamas santykiauti su Dievu, bet matydamas savo egoizmą ir bergždžias pastangas iš jo išsivaduoti, jaučia, kad *jis kažko gyvybiniai svarbaus stokoja.* Kristuje jis randa viltį ir jėgas duodantį Išganytoją, Dievo Sūnų, *Tą, ku-*

rio jam reikia. Kristaus mokslo ir gyvenimo kilnumas, istoriniai šaltiniai, Bažnyčios liudijimas ir kt. jam duoda racionalaus pagrindo *kritiškai priimti* ir *tikėti Kristumi* (žr. "Gyvojo Dievo Sūnus", L.L. 1958, vol. 9, nr. 10 ir 11; 1959, V. 10, n. 1). Jau atrastos tikrovės diktuoja atsiverti ir šiai tikrovei (vie-

nas moderniausių tokių susitikimų su Kristumi yra rusų rašytojo, Nobelio premijos laureato, Pasternako; tai jaučiama jo poezijoje ir *"Daktaro Živago"* romane).

Gi žmogus, užsimerkęs savo egoizmo bei Dievo tikrovėms, ir čia užsimerks, išrasdamas daug argumentų, kodėl Kristus nėra Dievo Sūnus arba kodėl iš viso Jo nebuvo. Jį ves Kitą nenorinti pripažinti valia, trukdanti jam būti kritišku ir atviru. Taip jis "įsikalbės" ir *tikės,* kad Kristus nėra tas, kas Jis yra.

Ieškojimas, atvira dvasia ir krikščionys

Bet kaip yra su krikščionimis? Ar jie ieško tiesos, ar skaitosi atradę? Ar jie turi visą tiesą taip, kad atviros dvasios nebereikia?

Krikščionys yra pakrikštytieji. Vieni buvo pakrikštyti dar kūdikiai, kiti suaugę — daugelis iš įsitikinimo, retas kuris iš asmeniškos naudos. Kūdikystėje pakrikštyti, jaunystėje pergyvena krizę: vieni atranda Dievą ir Kristų; kiti, susižavėję savimi arba daiktais, vengia Kristaus; treti išsižada Jo. Todėl krikščionių bendruomenė yra labai heterogeniška: vieni religiją laiko gyvenimu, kiti — šalia gyvenimo, treti — nieku; vieni išpažįsta širdimi ir lūpomis, kiti — tik lūpomis, treti — nieku.

Ir krikščionių tarpe yra neieškančių, ir nekrikščionių tarpe yra ieškančių. Krikščionys nemonopolizuoja nė atviros dvasios: jos truputį atrandama visur, bet jos visur daugiau reikia. Kiekvienam žmogui reikia ieškoti, siekti savo gyvenimo įprasminimo. Ieškojimas nesibaigia pirmuoju Dievo ir Kristaus pripažinimu; tada tik prasideda nauja fazė. Todėl krikščionis turi ieškoti toliau, kaip Kristui gyventi. Gi pasakyti "aš turiu visą tiesą" gali tik tas, kuris atrado visą tikrovę. Mes visi esame dar toli nuo jos. Įsitikinęs krikščionis pradėjo žengti pirmuosius žingsnius link jos: bet tai kelio pradžia, ne galas.

Įsisąmonijęs krikščionis yra atvirėjantis žmogus, pradedąs atrasti Kristų. Jis bando sekti Kristų. Gi Kristus yra *pasiaukojančiai* atviras. Tokio Kristaus reikia pasauliui.

Susiskaldžiusi žmonija trokšte trokšta vienybės. Susiskaldymo priežastis yra ne grupinis įvairumas, bet pagrindinė izoliavimosi priežastis — egoizmas. Šią kliūtį nugalėti žmonija yra bejėgė: jai reikia *kažko gyvybiniai svarbaus* — Kristaus. Kristuje žmonija atras ne tik vienybę, bet ir tikrovę. Jį žmonijai atnešti šiais laikais gali tik Kristui atsiveriantis žmogus — įsitikinęs krikščionis.

Todėl šiandien krikščionis turi atvirėti Kristui ir pasauliui: *ne vien pasauliui,* atsižadėdamas Kristaus, nes tai iliuzija, tarsi pasaulis galėtų susivienyti kaip beveidžių, benoriu ir beprasmių masė; *ne vien Kristui,* nes ir tai iliuzija, tarsi krikščionis galėtų atrasti Kristų be pasaulio (egoistiškai manydamas, kad Kristus yra tik jam, o ne visai žmonijai); *bet Kristui ir pasauliui,* nes reikia būti atviram *visai* tikrovei: Kristui reikia pasaulio, o pasauliui Kristaus. Kristui reikia pasaulio, nes Jis nori visą žmoniją pašvęsti savo Tėvui; pasauliui reikia Kristaus, nes vien tik Jis vienija, naikindamas egocentriškumo užtvaras tarp žmonių ir rišdamas juos meilės santykiavimo ryšiais.

■

Kas nori ką nors padaryti, randa priemonę; kas nenori nieko daryti, randa pasiteisinimą.

Arabų priežodis

DVASIOS ARISTOKRATAI *ALFONSAS GRAUSLYS*

ISAIS LAIKAIS *įvairiuose* kraštuose ir įvairiose valstybėse buvo tam tikra įstatymų atžvilgiu pagrįstai ar nepagrįstai privilegijuotų ir išaukštintų žmonių nedidelė dalis, kuriuos vadindavo aristokratais. Tos rūšies žmonės turėdavo daugiau teisių ir mažiau pareigų už kitus. Juos supo tam tikra gal nuoširdi, o gal dirbtinė pagarba, kai kur jie buvo laikomi rinktiniais žmonėmis. Tai buvo riteriai, bajorai, kunigaikščiai, grafai ir įvairių kitų, ne visiems prieinamų grupių ar kastų atstovai. Jeigu šiuos titulus asmeniškai gavusieji ir būdavo kuo nors kraštui, visuomenei ar savajai grupei nusipelnę, tai jų vaikai, jau niekuo asmeniškai neužsitarnavę, tuos titulus ir privilegijas paveldėdavo vien tik gimimu, kartais būdami visai tų privilegijų neverti ir jokiomis teigiamomis ypatybėmis neapdovanoti.

To dar negana — kaip kiekviena be savų pastangų įgyta gerovė žmogų daugiau ar mažiau demoralizuoja ir net veda išsigimiman, taip ir aristokratija daugelyje kraštų dvasiniai nuskurdo ir, savo buvimo nepateisindama, revoliucijų ar kitokių visuomeninių reformų keliu buvo nušluota.

Kilmės ar kraujo aristokratijai pasaulyje nykstant, jos vietoje pradėjo atsirasti pakaitalai: kapitalistiniuose kraštuose turtuoliai, o komunistiniuose kraštuose valdančiosios partijos nariai, kurie, apdovanoti visokiomis privilegijomis, pradėjo atstovauti nekenčiamą ir sunaikintą prieškomunistinių laikų buržuaziją. Kai kur tokia išsiskiriančia ir savyje užsidariusia kasta tapo valdininkija, karininkija ar šiaip inteligentija. Bet kaip pinigo turėjimas nė kiek žmogaus dvasios nepraturtina ir nepakelia, nes turtais įsigyta prabanga tik dar labiau ugdo egoizmą ir beširdiškumą, taip ir protinis išsilavinimas dar nebūtinai padaro žmogų žmoniškesnį. Tuo labiau tenka nusivilti komunistinės partijos nariais, kuriuose ugdomas fanatiškumas ir absoliuti netolerancija bei neapykanta kitaip galvojantiems. Jie sukūrė šių laikų žmonijai nežmoniškiausią žmogų, bet kada buvusį žmonijos istorijoje.

Tie visi privilegijuotųjų pakaitalai, kad ir oficialiai nevadinami aristokratais, galėtų pasidaryti teigiamais visuomenės nariais, jei drauge taptų ir tais dvasios aristokratais, kurie į savo privilegijas pažvelgtų kaip į priemonę uoliau ir sėkmingiau už kitus tarnauti visuomenės gerovei. Reikėtų, kad ir kiekvienas žmonijos narys, nežiūrint jo užsiėmimo, išsilavinimo ar ekonominio pajėgumo, virstų dvasios aristokratu, nes tik šios rūšies aristokratiškumas, kad ir besikeičiant laiko ir gyvenimo sąlygoms, visada bus vertinamas ir branginamas.

Kas yra dvasios aristokratai?

Graikiška šio žodžio kilmė — *aristos* (geriausias) tiksliausiai nusako aristokratiškumo sąvokos prasmę. Aristokratai, plačiausia ir teisingiausia prasme, yra geriausi žmonės, t. y. kilniai, doroviniai nusiteikę, labai vertiną dvasines

gėrybes, pilni žmoniškumo, artimo meilės ir teisingumo. Tokie žmonės paprastai vadinami širdies žmonėmis, nes kilnių nusiteikimų ir darbų įkvėpėja, kaip sakoma, yra labiau širdis negu protas. Širdis — tai tasai gerumas, apsuptas visų iš gerumo trykštančių spindulių. Širdis — tai subtiliausių jausmų ir dvasingumo židinys. Tai dėl to šiame straipsnyje yra sutapdinamos dvasios ir širdies aristokratiškumo sąvokos, laikant jas giminingos reikšmės. Dar daugiau — dvasios aristokratai čia vadinami kaip tik vien širdies aristokratų vardu, nes žmogaus žmoniškumo viršūnė — tai kilni, jautri ir švelni širdis. Tad gilinantis į tikro aristokratiškumo sąvoką ir ją nagrinėjant, reikia pirmiausia pažvelgti į tai, kuriais būdais turi reikštis jautri ir švelni širdis.

Tai svarstant, reikia pastebėti, kad širdies jautrumas ir švelnumas nėra tas pat. Gali būti labai jautrių žmonių, kurie tampa nepakenčiami savo aplinkai, nes jų jautrumas yra daugiau nervų negu širdies jautrumas. Jų jautrumas pasireiškia tuo, kad jie negali pakelti nė mažiausio priešingumo, prieštaravimų ir sunkenybių, tuo būdu pasidarydami visai nesugyvenami. Kartais jie yra jautrūs tik sau, o nejautrūs kitiems. Tai yra egoistinis jautrumas. Dažnai dėl savo jautrumo jie tiek kenčia, kad neturi nei energijos, nei laiko kitų kančią pastebėti ir į ją atsiliepti. Toksai iš dalies buvo muzikas Šopenas, kurio nežmoniškas jautrumas jį darė sunkiai sugyvenamą artimiesiems. Per didelis jautrumas daro žmogų nepastovų, įvairių nuotaikų stumdomą sviedinį, todėl nekartą net žiaurų. Tačiau jautrumas yra įžanga ir sąlyga pasireikšti širdies švelnumui, kuris yra labiau altruistinis negu jautrumas ir kuris, apvaldydamas savo nervus bei nuotaikas, apie savo artimą galvoja, jį supranta, atjaučia ir myli. Kas gėlei yra kvapumas, tai širdžiai — jos švelnumas. Jautrumas yra toji žemė, kurioje tik ir tegali išaugti širdies švelnumo gėlė, nes nejautri dvasia yra per kieta dirva, kuri nieko teigiamo artimui neišugdo.

Švelni širdis yra ta, kuri stengiasi ir moka į visus kitų žmonių stovius bei padėtis įsijausti, iš atrodančių nereikšmingų smulkmenų kitų jausmus atspėti ir į juos raminančiai bei gydančiai reaguoti. Švelni širdis visada yra susirūpinusi tuo, kaip kitiems gyvenimą pamaloninti, skausmą sutaupyti ir atnešti džiaugsmo. Susidūrę su švelnios širdies žmonėmis, pajuntame, kad mūsų dvasia atšyla, nes iki šiol ji buvo stingdoma daugelio šaldančių aplinkybių. Kieno nors liūdną veidą nuskaidrinti, ašaras šypsniu paversti — tai švelnios širdies džiaugsmas ir atlyginimas.

Viena simpatingiausių asmenybių V. Hugo kūryboje, jo "Vargdienių" sesuo Simplicija, yra švelnios širdies pavyzdys: "Ji lietė kenčiančius stebuklingais pirštais, plonais ir permatomais. Josios kalba tartum dvelkė tyla; ji kalbėjo kaip tik tiek, kiek buvo reikalinga, ir jos balso garsas būtų galėjęs vienodai pamokyti nusidėjėlį klausykloje ir sužavėti klausytojus pasaulietiškame salione".

Švelni širdis į kančią gydančiai reaguoja, o tam gydymui juk nekartą užtenka homeopatiškų, mažiausio kiekio, vaistų. Užtenka tik prabėgančio užjaučiančios kančios šešėlio artimajame veide, kad kenčiančiam pasidarytų lengviau. "Saldusis drauge! — tarė ji taip tyliu balsu, kad tie du žodžiai atrodė ne jos lūpų, bet jos šypsnio ir sielos kūrinys. Visa jos kančia virto kažkuo tekančiu, virto viena švelnumo

banga, kurie visu pasidavimu tekėjo ant draugo", ir kuri virto vaistais, pagalba, nes jos siela "virpėjo tuo pasigailėjimu, kuris suteikė jos pirštams tokį minkštą palietimą" (G. d'Annunzio).

Švelni širdis dalinasi su kitais džiaugsmu. Kaip naiviai ir žaviai šią švelnios širdies nuotaiką vaizduoja P. Claudel savo "Apreiškimo" kūrinyje, kur jo Violena, užklausta Jokūbo, kodėl jį pabučiavusi, atsakė: "Ach, jis buvo toks liūdnas, o aš, aš buvau taip laiminga!"

Švelni širdis nesigėdi ašarų, nes ašaros — tai tirpstanti širdis, o jei tos ašaros liejamos iš meilės dėl kito kančios, kas gali būti švenčiau už jas šioje žemėje! Bet švelni širdis kartais daug daugiau verkia negu akys; dažnai tos ašaros nepasirodo akyse, bet užtat springsta jose pasinėrusi širdis.

Švelni širdis nepakelia balso tono prieš nieką ir už nieką, nes ji žino, kad tono pakėlimas dar nėra tiesos ir teisingumo įrodymas; nieko neįtikindamas, jis gali tik užgauti. Ji taip pat žino, kad jeigu vien balso pakėlimas gali sujudinti kalnų sniegynus, kurių pajudėjimas virsta katastrofa kalnų gyventojams, juos užversdamas sniegu, tai panašiai ir pakeltas balso tonas gali išpančioti audrą aprėkiamojo žmogaus širdyje, sunaikindamas jame pasitikėjimą žmogumi. Tad visai pagrįstai galima sakyti, kad "kartais viename geste slypi visa drama; vienas žodis sudrasko visą gyvenimą; vienas abejingas pažvelgimas nužudo laimingiausią prisirišimą" (Balzac).

Švelni širdis — tai drauge kilni širdis, kuri už viską yra dėkinga, kuri pamiršta ir atleidžia skriaudas, bet drauge žino, kad į nuolatinę aiškiai piktai nusistačiusią kito valią reikia reaguoti rimtumu ir liūdesiu ir kad per didelis atlaidumas bei švelnumas demoralizuoja. Tikrai švelni širdis nepriklauso

prie tų, kurie mano, kad reikia atsiprašinėti kiekvieną, kuris jai sąmoningai ar nesąmoningai užmina ant kojos.

Tai tokia švelni, kilni atsargi ir budinti širdis yra dvasios aristokratiškumo pagrindas ir siela.

Švelnumas meilėje

Kaip priešvedybinėje, taip ir vedybinėje meilėje abipusiai ugdomas širdies švelnumas padeda išlaikyti meilės ryšį. Kaip giliau jaučiąs vyras, taip ypač kiekviena moteris ilgisi švelnumo, to apčiuopiamiausio dvasinio prado pasireiškimo meilėje. Tik abipusiai švelnios širdies žmonės tegali mylėtis ne eiline, bet tąja, kuri vadinama didžiąja, meile. Tik labai švelni širdis, kitai pusei padariusi kad ir mažiausią skausmą ar ją nuliūdinusi, susirūpina, kaip atsiprašymu ar padidintos meilės švelnumu atsilyginti. Tik tokios širdys tegali savo meilę paversti stebuklu. Antra vertus, galima taip pat pasakyti, kad didelė meilė švelnina širdį, todėl "širdis, toji mįslinga, dangiškoji gėlė, pilnai ir slaptingai pražysta, kai myli" (V. Hugo).

Kilniai jaučiąs vyras jaučia švelniai. Jo mylimoji moteris jam yra "širdies motina" ir, anot Tagorės, jo "sielos sesuo". Tas pats indų rašytojas ir poetas viename savo pasakojime vaizduoja vyrą, kuris švelniai glostė savo mylimos moters nunertą šaliką ir, jausdamas minkštą vilną, jautė jos ranką savo rankoje; jį liesdamas, jis galvojo, kaip ji, naktimis su meile geras, meilingas mintis į tą darbą įpindama, nėrė jį, todėl tasai šalikas jam buvo ne iš vilnos nunertas, bet jis visas buvo sudarytas iš jos palytėjimų.

Šitokio švelnumo beveik kiekviena moteris ilgisi, o jei nesiilgi, tai tik dėl to, kad niekada nėra apie tokį švelnumą girdėjusi ir jo mačiusi. Kad tai tiesa, tai pasisako viena amerikietė rašytoja Norah Lofts savo romane "Blossom like the Rose". Tenai vienas švelniai jaučiąs vyras pasisako turįs vesti mergaitę, nes ją pripuolamai pamatė sudriskusiuose naktiniuose marškiniuose — kitaip sakant, jis pasijuto jai intymus ir artimesnis negu kiti, jis pasijuto įpareigotas. Į tokį švelnumą reaguodama ir tą įvykį kitam papasakodama, toji mergaitė sakė: "Ar suprantate, kad jis man tada pasirodė, tartum esybė iš kito pasaulio? Pasijutau, kaip toji, kuri, nešvari būdama, pasinėrė į valančią maudyklę". Taip, dvasinga moteris ilgisi švelnumo. "Esu labai ištroškusi gerumo, ach, niekada nesuprasi, kaip esu to ištroškusi", taip pasisako viena moteris d'Annunzio kūrinyje. Bet ar daug tokių vyrų, kurie tą troškulį suprastų ir nutildytų? Ar daug tokių vyrų, kurie net, regisi, mylėdami, galėtų sakyti: "Visus mano troškimus galima išreikšti vienu noru — tai užžiebti laimės šviesas mylimos moters akyse" (A. Maurois)! Ar daug tokių vyrų, kurių širdis nuplautų, atgaivintų ir pakeistų moterų ašaros, pažadindamos ir prikeldamos kada nors buvusį gyvą meilės švelnumą! Ar dažnai nėra tiesos tuose liūdnuose R. Tagorės žodžiuose, kad "kuo žmona geresnė, tuo paprastai blogiau su ja elgiamasi"? Kaip dažnai čia reikėtų vyrus įspėti vieno rašytojo žodžiais, kad "tai negeras vyrų bruožas gėdytis savo širdies... Verčiau jie kai kada gėdytųsi savo proto, kuris dažniau klysta"...

Kreipiant didelį dėmesį į širdies švelnumo ugdymą meilėje, nereikia pamiršti, kad širdžiai nėra smulkmenų ir kad kasdieninėmis smulkmenomis širdies švelnumas labiausiai pareiškiamas, o meilė stipriausiai ugdoma, ir

kad didelėje meilėje širdis kaip tik nemažai kenčia, jei neturi progos to švelnumo kasdieniniame gyvenime vis naujomis smulkmenomis įrodyti. Švelnumas mažiausiuose dalykuose — tai švelniausias švelnumas, kuriam viešpataujant, troba rūmais virsta, o prie virtuvės suteptas mylimas veidas nežemiška šviesa pasipuošia.

Kietaširdiškumas gresia visiems

Gyvename kietaširdiškumo ir žiaurumo laikais. Enkavedizmo žiaurumai, koncentracijos stovyklos, politinių priešų žudymai ir sau nepalankių žmonių grobimai yra nuolatiniai reiškiniai. Tie beširdiškumo pasireiškimai, tasai žmogaus gyvybės visiškas nevertinimas komunistiniuose kraštuose pasidarė taip charakteringas tos santvarkos palydovas, kad kurio nors nežinomo, neaiškaus perversmo tikrą kryptį patyrusieji pradeda ten nujausti iš žmonių šaudymo dažnumo. Vakariečiai, į tuos šaudymus nereaguodami, savo ruožtu ugdo savyje širdies kietumą. Ir

jau ne vieną kartą Rytų ir Vakarų širdies kietumas susitiko kad ir prie geležinės uždangos Berlyne, kai vieni šaudė bėgančius jaunuolius, o kiti, matydami juos kraujuojančius, galėdami gelbėti, negelbėjo ir leido jiems mirti. Blogis, į kurį nereaguojama, neišvengiamai užkrečia visą pasaulį.

Liūdniausias po šio paskutinio pasaulinio karo įvykis Vakarų pasaulyje tai buvo daugybės kovotojų prieš komunizmą, rusų, ukrainiečių ir kitų, iš-

davimas komunistams. Šito įvykio baisių scenų likusieji gyvi liudininkai Vakarų pasaulyje niekad nepamirš. Tie faktai pereis istorijon, kaip Vakarų pasaulio gėda ir jo nukrikščionėjimo išraiška. Artimųjų išdavimas mirčiai tai buvo dalyvavimas jų nužudyme.

Svarstydamas šių laikų širdies žiaurumo priežastis, prancūzų rašytojas A. Camus, kad ir pats netikintis, netikėjimą laiko giliausia širdies kietumo ir nežmoniškumo šaknimi. Štai ištrauka iš jo "Maištingojo žmogaus" veikalo: "Jei nieko netikima, jei niekas neturi prasmės ir jei negalime pripažinti jokių vertybių, tada viskas pasidaro galima... Kadangi nieko nėra, kas būtų teisinga, melaginga, gera ar bloga, tai reikia pasirodyti stipriausiu... Nužudymas neigime ir nihilizme turi savo privilegijuotą vietą".

Šiandien trečdalyje komunistų valdomo pasaulio yra sistemingai ugdoma neapykanta visam Vakarų pasauliui, jo idėjoms ir vertybėms. O juk neapykanta — tai kietaširdiškumo ir žiaurumo motina. Sudaromas naujas žmogaus tipas, kuris patyrusių akių net išorinai atpažįstamas. Vienas rašytojas savo socialinio pobūdžio romane vaizduoja dviejų pripuolamai susitikusių darbininkų pasikalbėjimą. "Tu pažinsi juos iš jų šypsnio", taip sakė jų vienas kitam apie tikinčiuosius krikščionis, "bet", tęsė jis toliau, "aš tave atpažįstu, kad tu esi partijoje."— "Iš ko?" — paklausė anas. "Iš tavo žvilgsnio! Tavo žvilgsnis yra komunistiškas: kietas, valingas ir bejausmis!" Taip, komunizmo kuriamas nežmoniškų žmonių tipas, apie kuriuos galima būtų Šekspyro žodžiais pasakyti: "Iš jūsų akių greičiau pabirs akmenys negu ašaros".

Bet kietaširdiškumas gresia ir tikintiesiems, nes nekartą įsižiūrėjus vien tik į principus ir tuo pačiu mastu juos visiems taikant, be meilės, lengvai galima virsti žiauriu. Todėl yra teisinga mintis, kad daugelis žmonių vietoje širdies turi akmenį, kuriame yra iškalta d e š i m t D i e v o į s a k y m ų. Kad to būtų galima i š v e n g t i, švelnumą savyje ugdant, nereikia vadovautis bendrais sprendimais, bet, atsimenant, kad kiekvienas žmogus yra atskiras pasaulis, apie kiekvieną jų reikia atskirai spręsti. O taip pat ir sprendžiant, kiekvienas išmintingas ir atsargus žmogus žino, kad po kiekvieno mūsų sprendimo visada galima padėti klaustuką, visada galima abejoti, ar jis teisingas. Tad yra teisingi Šv. Rašto žodžiai, kad "kiekvienas žmogus yra melagis" (Ps. 115), nors jis tiesioginiai ir nemeluotų.

□□□

Perskaičius čia išdėstytas mintis, vertėtų pajusti, kas yra dvasios aristokratai. Tai žmonės, kurie vadovaujasi kilniais širdies jausmais, kurių protavimai ir veiksmai yra persunkti širdimi. Tai žmoniškiausi žmonės. Jų gali būti ir yra visuose žmonių sluoksniuose. Jų net buvo daugiau, kad ir mūsų gimtajame krašte, tarp liaudies, o ne tarp mokytųjų, nes daugelis mokytesniųjų buvo apimti tos savo pranašumo ir išdidumo sąmonės, kuri kaip tik ir gesina natūralius, gerus jautrios ir švelnios širdies prasiveržimus. Į šitokį širdies aristokratiškumo ugdymą ragino ir V. Hugo, sakydamas: "Jei esi akmuo — būk magnetas; jei esi augalas — būk mimozė; jei esi žmogus — būk meilė!" Tai yra, kiekvienu atveju turėk patrauklią, jautrią ir mylinčią širdį, nes gyvenimo kaitroje galime pailsėti ir atsigauti tik širdies pavėsyje. Baigiu šiais G. Flaubert žodžiais: "Nėra aukštesniųjų klasių. Tik širdis gali mus išaukštinti".

ANTRASIS VATIKANO SUSIRINKIMAS *KUN. V. BALČIŪNAS*

OPIEŽIUS Jonas XXIII praėjusių metų lapkričio mėn. 7 d. taip įvairiaspalviams audiencijos dalyviams kalbėjo: "Susirinkimas prasidėjo ir eina, kaip ir galima buvo laukti, tvirtu bei ramiu žingsniu pirmyn. Ir gerai, kad taip jis eina. Visų pirma jis eina ryžtingai ir aiškiai, kad giliau būtų įžvelgta ir į sielas įsibrėžta įvairiausiais būdais pareikšta bei pakartota dieviškoji tiesa. Vyskupai šią tiesą saugoja, į jų rankas ji yra sudėta. Jie yra Dievo tautos mokytojai ir privalo skleisti tai, ko mokė Kristus. Dabar jie yra susirinkę, kad giliau įžvelgtų šią taip didžią tiesą, kad ją vispusiškai apsvarstytų ir, atsižvelgdami į naujas aplinkybes bei reikalavimus, nė truput nepažeistą pateiktų ją pasauliui ir nurodytų, kaip ją pažinti bei išsaugoti".

Toliau šv. Tėvas tęsė: "Krikščionio gyvenimas tai nėra senienų rinkinys. Į jį gilintis — tai nereiškia studijuoti kokį nors praeities muziejų ar kolekciją. Be abejo, ir tai gali būti naudinga, kaip yra naudinga lankyti senovės paminklus, bet to neužtenka. Gyvenama tam, kad būtų einama pirmyn, pasinaudojant visa tuo, ką yra davęs praeities gyvenimas bei jo patirtis, kad būtų žengiama vis pirmyn tais keliais, kuriuos mums nutiesė Viešpats".

Kai kurių būkštavimai, kad pustrečio tūkstančio viso pasaulio vyskupų suvažiuos tik priimti tai, kas paruošiamųjų komisijų jau buvo priimta ir šv. Tėvo pateikta svarstyti, supliuško, kaip muilo burbulas. Įvairių sričių klausimams svarstyti sudaryta dešimt komisijų iš įvairių kraštų atstovų. Visų šalių vyskupai labai gausiai dalyvauja diskusijose visais svarstomais klausimais. Tad visa tai rodo, jog pateikti klausimai svarstomi visiškai laisvai, rimtai, su giliu atsakomybės pajautimu. Dėl to galima tikėtis iš susirinkimo pasigėrėtinų rezultatų. O tik ką cituotieji šv. Tėvo žodžiai rodo, kaip gyvenimiškai į viską žiūri tas, kuriam priklauso paskutinis žodis.

Dar esame perdaug arti Visuotiniojo Susirinkimo, kad galėtume pilnai pagauti jo didybę, svorį bei reikšmę Bažnyčiai, pasauliui, tautoms, bendruomenėms, šeimoms ir kiekvienam žmogui, kuris yra ar turi galimybę būti Mistinio Kristaus Kūno nariu, kuris yra visos kūrinijos šedevras ir kuriam, po Dievo, turi būti palenktos tarnauti visos institucijos bei visi susibūrimai, todėl ir šitas susirinkimas.

Norėti jau dabar pilnai suprasti šio Bažnyčios susirinkimo didybę ir reikšmę, tai lyg norėti, atsistojus Himalajų papėdėje, apžvelgti visą jų didybę bei grožį. Tačiau mėginti reikia. Nekalbėsime apie grynai žmogiškąją šio susirinkimo pusę, kuri prašoka visa, ką iki šiol šioje srityje Bažnyčia yra davusi — tai imponuojąs visų rasių, visų spalvų, visų tautų pustrečio tūkstančio apaštalų įpėdinių sambūris studijuoti visiems žmogaus dvasinio gyvenimo ir kitiems su jais susijusiems klausimams, kad, žiūrint pro moderniųjų laikų prizmę, visa būtų pritaikinta dabarties reikalavimams. Čia norime ypač pabrėžti dieviškąją šio susirinki-

(tęsinys 21 psl.)

VYTAUTAS KASIULIS

ST. GOŠTAUTAS

"Ach, Kasiulis! Tas beprotis... numirs badu... juk ne jam eiti į varžybas su Paryžium! Jau verčiau jis trauktųsi..." Taip kai kurie vertino Kasiulio donkichotišką kovą.

Bet jis nesitraukė, jis nebėgo. Paryžiaus Montmartre jį labiau traukė negu sotus duonos kąsnis, ir jis pasiliko. Pasiliko ištikimas menui ir sau. Pasiliko ištikimas Daumier, Tolouse Lautrec, Duly, Matisse likimui. Jis pasirinko geresnę, nors ir sunkesnę, dalią. Vargo palėpėse, vargo Paryžiaus tiltuose, pernešė kiekvieną nusivylimą. Paryžius jam buvo mielas, bet ir žiaurus. Paryžius nemėgsta lengvų talentų. Jis nori išbandyti kiekvieną dailininko sielos gyslelę.

Ir Kasiulis nežuvo. Ranka pavargdavo, teptukai sulinkdavo, dažai išsibaigdavo. Tada jis nebetapydavo drobėje, bet išeidavo į Paryžiaus gatves ir ten rasdavo optimizmą gyventi. Jis tapė savo sielos gelmėse, kurių nepasiekdavo kitų žvilgsniai.

Ir Kasiulis prabilo. Jo spalvos tapo kūnu ir visus nustebino. Kaip Modigliani, kaip Gauguin, kaip Van Gogh, Kasiulis kūrė vargo priespaudoj, ir toji gyvenimo tragedija jam tapo įkvėpimo šaltiniu.

Tokį Kasiulį tikėjausi sutikti D'Alessio galerijoje, Niujorke. Tai buvo mano pirmas tikras susitikimas su Kasiulio kūryba. Tiesa, daug teko matyti jo kūrinių, išbarstytų po visą Ameriką, kurių dauguma dar iš tos vargo serijos, ir tai man padarė nepaprastą įspūdį, bet Niujorke susitikau su kitu Kasiuliu.

Įėjęs į parodą, ieškojau tragiškai pasaulį mylinčio kūrėjo, ieškojau magiško koloristo, atidengiančio Paryžiaus skerstgatvių poeziją, ieškojau ano Kasiulio, pavargusio gyvenimo kelyje, o radau Raoul Dufy piešinį, Chagall žaidimą su likimu, Matisse optimistišką ir dekoratyvinę graciją. Visas fovizmas ir impresionizmas drauge vienaime paveiksle. Bet Kasiulis ne impresionistas, nes jis neieško šviesos ir dviejų dimensijų problemų, taip pat jis ne fovistas, nes nesiklaupia prieš spalvas, nors spalva jam yra visas pasaulis. Jo stilius aiškus, geroja prasme naivus, pilnas gracijos ir rafinuotumo, kuriame glūdi gili barokinė ir romantinė dvasia. Jam nuotaika yra svarbesnė už idėją ir konkreti realybė – už jausmų išreiškimą. Jam visas gyvenimas ir kūryba virsta žaidimu, ir jis, kaip tas "enfant terrible" žaidžia spalvomis, figūromis, peisažais ir gėlėmis.

Kasiulio optimizmas virsta karikatūra, o kiekvienai karikatūrai piešinys yra svarbiau už viską. Vienintelis jo skirtumas yra spalvų panaudojimas tam piešiniui suderinti. Jo veidai, lyg negatyvu ar monetų reljefu, reiškiasi darnioje, gražioje, nesudėtingoje tapyboje. Visas paveikslas paskęsta bizantiškame dekoratyviškume. Šituo atveju, net daugiau negu motyvais, jis yra gimininga savo tautai. Jo spalvose dominuoja lietuviškoji gama: mėlyna paaksomuota, raudona aguoninė, intensyvi geltona ir žalia, tarp dominuojančių juodų bruožų. Jis neieško ko nors ypatingo pasakyti, visa jo vaizduotė susitelkia lengvoje, puikioje nuotaikoje, be disonansinio blaškymosi.

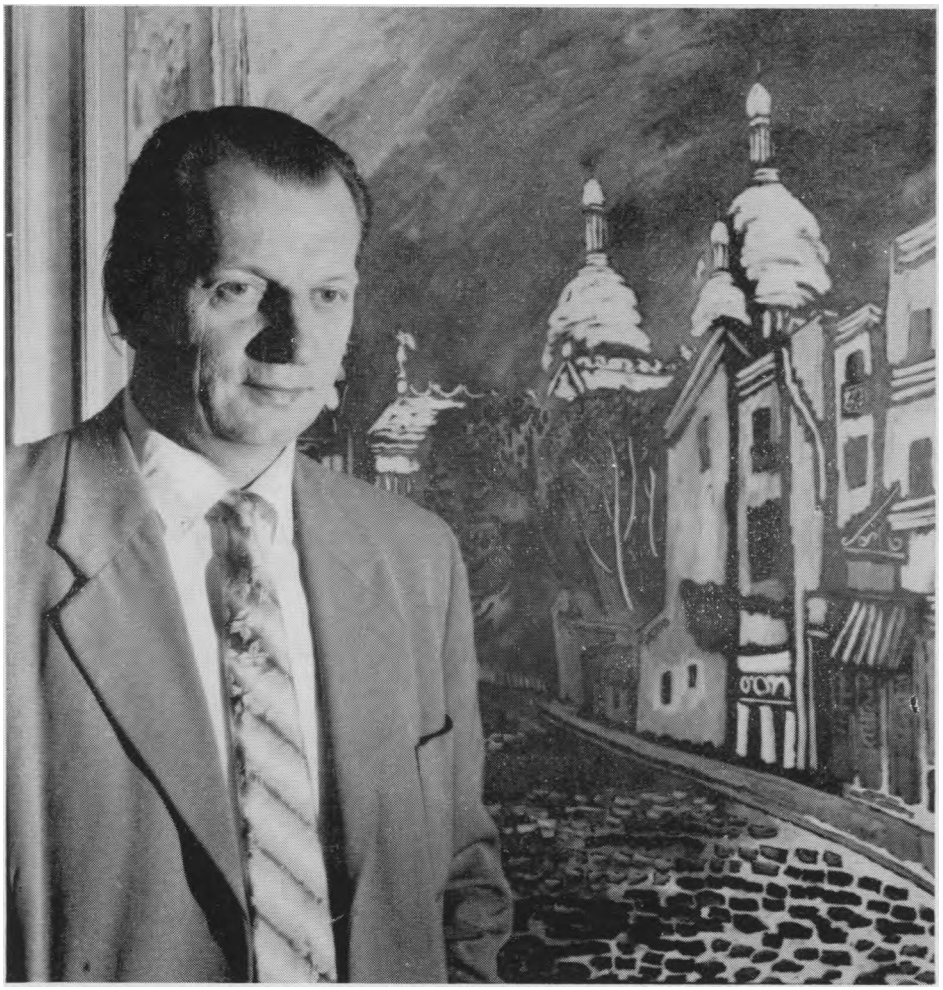

VYTAUTAS KASIULIS gimė 1918 m. Simne. Mokėsi Kauno meno mokykloje. 1941 m. baigė Taikomosios Dailės Institutą (dekoratyvinės tapybos skyrių). Tuoj buvo pakviestas mokytoju į tą patį institutą. Vokietijoje dėstė Freiburgo meno mokykloje 1946-1948 m. Vėliau, apsigyvenęs Paryžiuje, perėjo nelengvą kelią iki galėjo pilnai pasišvęsti tik menui. Yra suruošęs apie 20 savo kūrinių parodų Lietuvoje, Vokietijoje, Švedijoje, Anglijoje, JAV ir Prancūzijoje. Nuo 1950 m. pradėjo bendradarbiauti su Paryžiaus Stiebei meno galerija, kurioje kiekvienais metais yra ruošiamos jo kūrinių parodos.

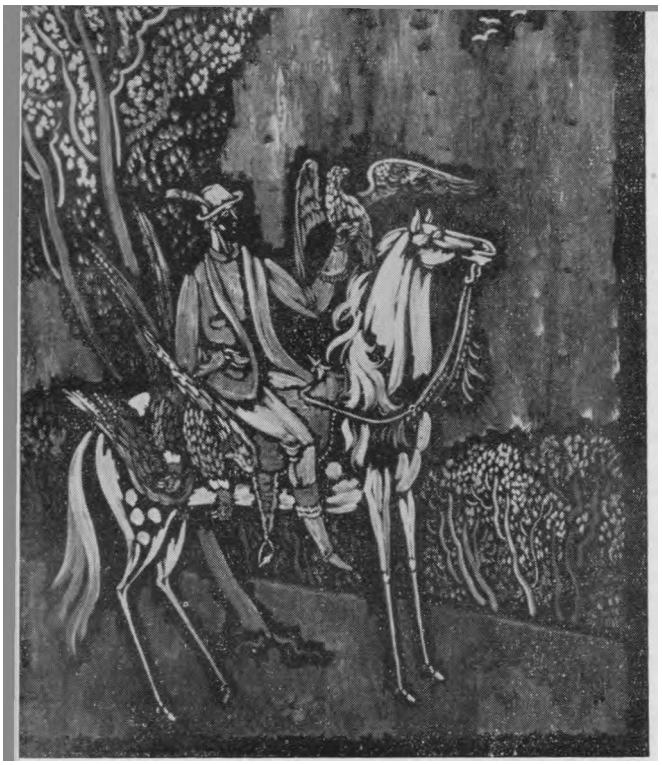

Iš D'Alessio galerijos parodos

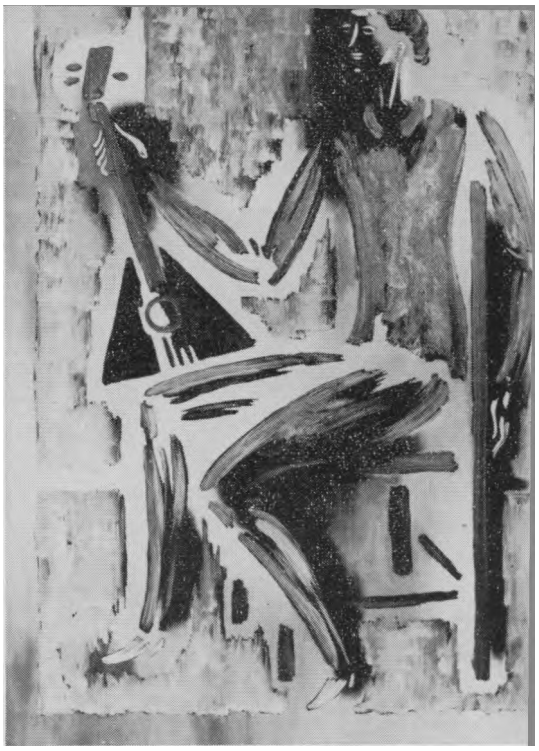

Muzikantas (aliejus) ***1960***

Notre Dame (guašas)

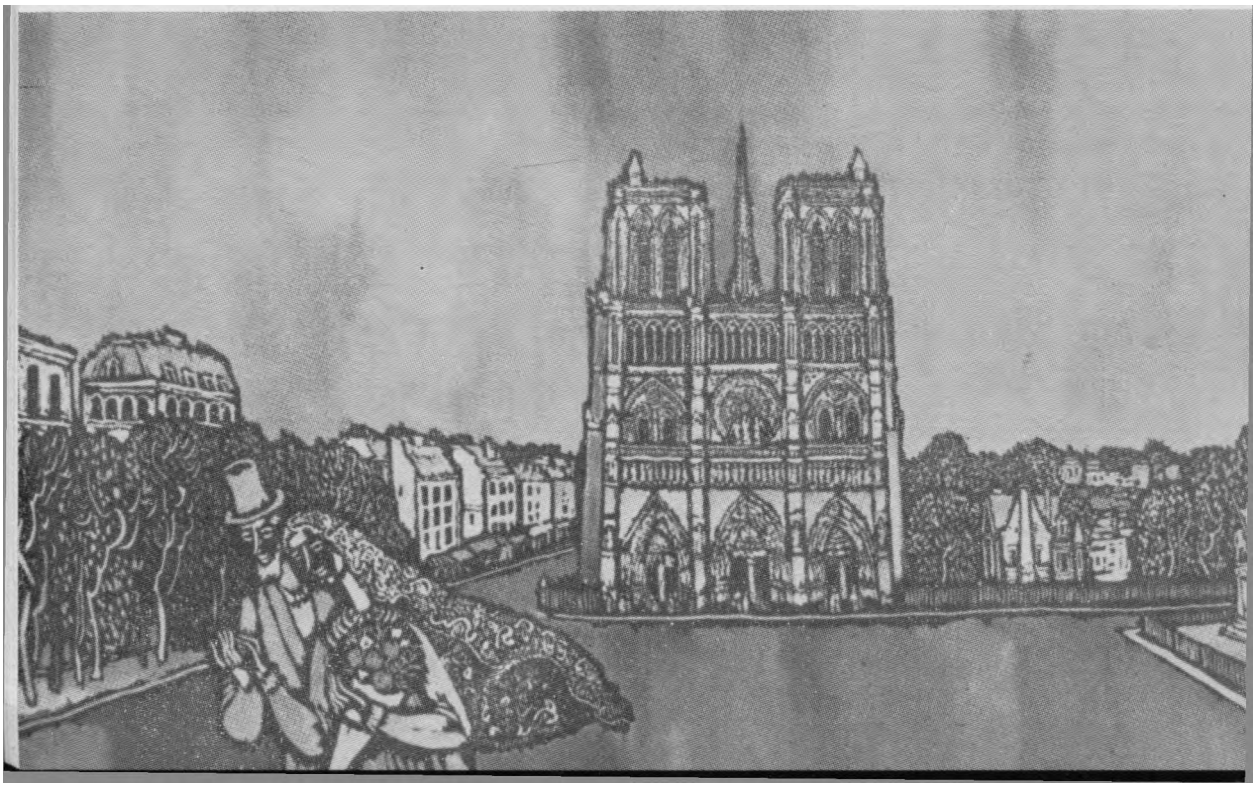

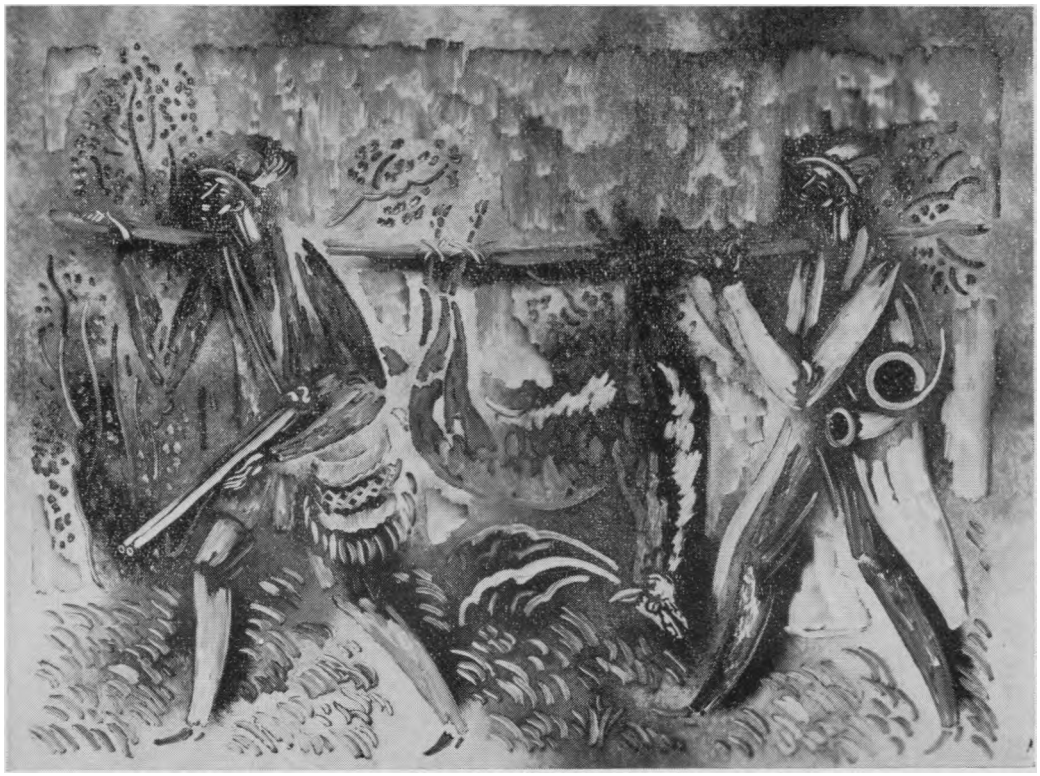

Medžiotojai (aliejus) ***1960***

Italų komedija (pastelė) ***1961***

Iš D'Alessio galerijos parodos Niujorke

***1962**. XI. **17** — XII. **22**.*

mo pusę. Norime atkreipti dėmesį į pirminį jo, kaip ir kiekvieno kito visuotinio Bažnyčios susirinkimo, veikėją — Šv. Dvasią, kuri pirmųjų Sekminių dieną pasirodė ugniniais liežuviais virš Marijos, apaštalų ir jų mokinių paskutinės vakarienės salėje. Ir šiandien toji Dvasia, toji Mistinio Kristaus Kūno siela, vadovauja į Šv. Petro baziliką susirinkusiems Bažnyčios atstovų darbams. Šia prasme visuotinis Bažnyčios susirinkimas yra įvykis, kur Mistinis Kristus — Bažnyčia pasireiškia aukščiausiu savo veiklumo laipsniu. Tad šis įvykis turi būti artimai išgyventas kiekvieno to Kūno nario: tiek popiežiaus, tiek vyskupų, tiek kunigų, tiek eilinių tikinčiųjų.

Todėl būtų visiškai nepateisinamas mūsų nesidomėjimas šiuo susirinkimu. Tai reikštų, kad esame nejautrūs ir gal visiškai dvasinės gyvybės neturį Mistinio Kristaus Kūno nariai. Geras Bažnyčios vaikas domėsis tiek žmogiškąja, tiek dieviškąja susirinkimo puse. Spaudoje skleidžiami posėdžių aprašymai bei juose nagrinėjami įvairūs klausimai turėtų visus dominti. Bet dar svarbiau ir pačiam jaustis ne tik pasyviu stebėtoju, o tam tikra prasme aktyviu susirinkimo dalyviu. Kiekvieno Mistinio Kristaus Kūno nario malda, auka, pastangos visuotiniojo susirinkimo intencija yra didžios reikšmės įnašas, nes tai yra prašymas, siunčiamas pagrindiniam susirinkimo veikėjui — Šv. Dvasiai. Todėl šv. Tėvas jau ketvirti metai, nuo pirmosios susirinkimo paskelbimo dienos, ragina tikinčiuosius, o ypač vaikučius, ligonius ir kitus vargą kenčiančius bei Dievui pasišventusius asmenis melstis ir savo gerus darbus bei kentėjimus aukoti susirinkimo intencija.

Tačiau ko labiausiai iš mūsų laukia šis susirinkimas, tai sutampa ir su jo pagrindiniu tikslu — visos Bažnyčios ir kiekvieno jos nario dvasinis atsinaujinimas. Šv. Tėvas 1962 m. spalių mėn. 24 d. kalbėjo audiencijoje Portugalijos maldininkams: "Šventoji Dievo Bažnyčia, kuri trokšta būti tautų šviesa, turi daug ką pasakyti šio meto žmonėms". Paskui, išvardinęs eilę dalykų, jis tęsė: "Tačiau ypatingai Bažnyčia kviečia savo vaikus visu užsidegimu ugdyti dorybes, pastoviai praktikuojant gerus darbus. Tai yra tos naujos Sekminės, kurių mes maldaujame Šv. Dvasią, kaip II Vatikano Susirinkimo vaisiaus. Ir mums teikia paguodos mintis, kad daugybė tikinčiųjų visame pasaulyje sutiks, kaip dangišką įkvėpimą, šį mūsų kvietimą į vidinį atsinaujinimą, kurs yra nepakeičiama tikros ir palaimintos krikščioniškosios pažangos sąlyga".

Taipgi, vidinis visų tikinčiųjų atsinaujinimas, Šv. Tėvo žodžiais, yra pats aukščiausias jo sušaukto susirinkimo tikslas. Tą pat teigia ir visi šio susirinkimo dalyviai. Iškilmingame atsišaukime į visą pasaulį jie skelbia: "Vadovaujami Šv. Dvasios, šiame susirinkime mes trokštame ieškoti būdų, kaip atnaujinti save, kad būtume vis ištikimesni ir ištikimesni Kristaus Evangelijai... Paklusdami Kristaus norui, kurs pasidavė mirčiai, kad pats sau paruoštų garbingą Bažnyčią, neturinčią sutepimo raukšlės, visas savo jėgas ir išmintį mes skiriame tam, kad taip atnaujintume save pačius, ganytojus, ir mums patikėtus ganomuosius, kad pasaulis pamatytų malonų Jėzaus Kristaus veidą, spindintį mūsų širdyse".

Kad šita yra pagrindinė susirinkimo mintis, rodo ir jo darbai. Pradėta nuo liturgijos. Visi kiti klausimai, kurių ne vienas viešajai opinijai atrodo aktualesnis ir svarbesnis, palikti antroje vietoje. Mat, liturgija su šv. Mišių au-

ka, sakramentais ir sakramentalijomis, kaip viešas viso Mistinio Kristaus Kūno kultas, yra pirminis, pagrindinis ir esmingiausias bet kokio tikro vidinio krikščionio atsinaujinimo veiksnys.

Tad ne išorinės reformos galutinai apvainikuos šio susirinkimo darbus, bet vidinis Bažnyčios nariu atsinaujinimas. Išorinės reformos gali ir privalo palengvinti ir padaryti visiems prieinamesnį šį vidinio atsinaujinimo darbą. Tai yra tu reformų tikslas. Jos vienos, be vidinio atsinaujinimo, nieko nereikštų. Mums gresia didelis pavojus sudėti per daug vilčių į jas. Jeigu kiekvienas tikintysis galvos, kad susirinkimas paskelbs kokių nors neparastų reformų, o jis pats pasiliks, kaip buvęs, tai ir visa Bažnyčia pasiliks, kaip buvusi, niekas nepasikeis. Tada ir susirinkimas savo tikslo nepasieks. Dėl to ir maldoje į Šv. Dvasią už Bažnyčios susirinkimą prašoma, "kad susirinkimo nutarimai susilauktų didžiadvasiško mūsų pritarimo ir uolaus įvykdymo".

Tad jau dabar, dar susirinkimui nepasibaigus, vertėtų imtis to dvasinio atsinaujinimo darbo. Tai būtų pats sąmoningiausias mums skirtos misijos atlikimas šią lemtingą žmonijos istorijos valandą.

KRIKŠČIONIŠKOSIOS KULTŪROS KŪRĖJAI

GEDIMINAS KIJAUSKAS, S. J.

PIRMAJAI žmonių porai Dievas davė įsakymą veistis ir daugintis, pripildyti žemę, ją palenkti ir apvaldyti. Krikščioniui šis paskyrimas lieka jo užduotimi ir atsakomybe transformuoti apvaldytą kūriniją Gerosios Naujienos dvasioje. Iš tiesų, viešpatauti gamtoje, iškilti aukščiau už ją ir ją sau pajungti yra pats pirmykštis žmogaus paskyrimas, įaustas į jo prigimtį ir Dievo atskleistas apreiškime.

Deja, šiandieną didžiausia klaida ir kartu Bažnyčios nelaimė yra ta, kad krikščionis atsisakė savo valdoviškosios vietos pasaulyje, anos karališkosios savo pareigos, kuri jį išskiria iš visų gamtinių daiktų ir tuo būdu pakelia į aukštesnį rangą. Šio karališkumo apleidimas atneša Bažnyčiai daug žalos, ypatingai kada krikščionio vieta atitenka egoistams, savęs ieškantiems arba tik krikščionio vardu prisidengiantiems žmonėms. Pažvelkime į beveik šimtu nuošimčių katalikiškus kraštus Pietų Amerikoje, kur turtuoliai save vadina krikščionimis ir tuo pačiu trypia po kojomis pagrindines žmonių teises. Milijonai žmonių ten nepatiria net mažiausių socialinio teisingumo vaisių. Tą patį galime sakyti ir apie Afrikos bei Azijos tautas. Daugumoj jas valdė krikščionys. Jei žmonės buvo laikomi žemiau už gyvulius, jei jie neturėjo net svarbiausių pragyvenimo reikmenų, jei jų turtas buvo grobiamas ir jie patys laikomi didžiausioj priespaudoj ir tamsoj, tada Kris-

taus karalystės įgyvendinimas ten buvo sulaikytas per tuos ilgus šimtmečius. Pirmutinė Kristaus karaliavimo apraiška turi būti, kad žmogus žmogui pripažįsta ir suteikia tinkamą vertę ir pagarbą, kaip Dievo vaikui, nesvarbu, kokios rasės, kaip nekultūringas ir nemokytas jis bebūtų.

Šių dienų reiškiniai mus lyg ir verčia susimąstyti prie to didžiojo įvykio, kada žmogaus Sūnus ateis pasaulio pabaigoje ir drauge su juo visi angelai. Kristus atsisės savo didenybės soste ir prabils panašiais žodžiais į tuos, kurie bus Jo dešinėje: "Būkite mano Tėvo palaimintieji, paveldėkite jums nuo pasaulio įkūrimo prirengtą karalystę.

Aš buvau išalkęs... ir jūs padėjote mums sumoderninti ūkį Indijoje.

Aš buvau ištroškęs... ir jūs davėte mums pajamų iškasti šulinius Artimuosiuose Rytuose.

Aš buvau nuogas... ir jūs savo pagalba statėte drabužių fabrikus Afrikoje.

Aš buvau be pastogės ... ir jūs rūpinotės namų statymu Hong Konge, kur trys milijonai žmonių susispaudę dvylikos kvadratinių mylių plote.

Aš buvau ligonis ... ir jūs atsiuntėte vaistų į Sibirą ir Lietuvą.

Aš buvau kalinys, be politinės laisvės, be ekonominės laisvės... ir jūs padėjote man atgauti laisvę ir atstatyti tautą.

Aš buvau bemokslis... ir jūs mane pamokėte krikščioniškų tiesų, socialinio teisingumo, matematikos, chemijos, fizikos..

Griežtieji arba specialieji mokslai, aišku, irgi turi savo vietą bei reikšmę Bažnyčioje ir krikščioniškosios kultūros kūrime. Prieš keletą metų popiežius Pijus XII kalbėjo Pontifikalinei Mokslininkų Akademijai: "Jūsų pasišventimas natūraliųjų reiškinių studijavimui duoda jums progą kasdien vis geriau stebėti ir išaiškinti didingus darbus, kuriuos Aukščiausias įrašė kūriniuose. Iš tiesų, sutvertas pasaulis yra Dievo išminties ir gerumo išraiška, nes visi kūriniai turi savo buvimą iš Jo ir atspindi Jo didybę. Kiekvienas iš jų yra tarsi vienas Jo žodžių ir reiškia tą pagrindinį alfabetą, tuos natūraliuosius ir visuotinius įstatymus, plaukiančius iš aukštesnių įstatymų ir harmonijų, kuriuos žmogaus proto galios stengiasi atidengti visa jų pilnybe".

Bažnyčioje kiekvienas užima savo vietą, iš kurios pasitraukti nebegalima be didelės žalos kraštui ir žmonėms. Kiekvienam skirtas svarbus vaidmuo šioje dramoje, krikščioniškosios kultūros kūrime. "Krikščionybė", sako popiežius Jonas XXIII, "tam tikra prasme jungia žemę su dangumi. Ji apima visą konkretų žmogų, sielą bei kūną, protą bei valią, ir jį patį ragina savo mintis pakelti iš jį supančio medžiaginio pasaulio į dangiškojo gyvenimo aukštumas, kur vieną dieną jis džiaugsis nesibaigiančia laime ir ramybe. Tiesa, kad Bažnyčia turi specialų uždavinį pašvęsti sielas ir padaryti jas antgamtinių gėrybių dalyvėmis. Bet jai rūpi ir kasdieninio gyvenimo reikalai, kurie liečia ne tik kūno maistą ir materialinę gyvenimo dalį, bet taip pat gerovę ir kultūrą visais jos pasireiškimais ir visais istorijos laikotarpiais" (Mater et Magistra).

Pasauliečiui krikščioniui ši pastaroji sritis neturi būti svetima. Jo užduotis — kad dieviškasis žmonijos Atpirkėjas, kurs, tariant Povilo žodžiais, mums pasidarė Dievo išmintis, teisumas, pašventinimas ir atpirkimas, amžių amžius visur viešpatautų ir garbingai triumfuotų. Bet Kristus viešpataus per

krikščionį tik tada, kai šis pasiruoš tinkamai šiam didingam ir kilniam darbui.

Dažnai teigiama, kad šiame mokslinių ir techninių laimėjimų laikotarpyje žmonės pajėgs susikurti savo tobulą kultūrą ir be Dievo. Bet visiems puikiai žinoma, jog tie patys moksliniai ir techniniai laimėjimai sukelia pasaulinės apimties žmogiškųjų problemų, kurios gali būti išspręstos tik pripažinus Dievo, visos žmogaus būties kūrėjo ir valdytojo, autoritetą. O vis dėlto atrodo, kad mūsų laikams nėra būdingesnės paikybės, kaip tuščias bandymas statyti tvirtą ir klestinčią laikinąją santvarką, atskiriant ją nuo Dievo, vienintelio pagrindo, ant kurio ji gali išsilaikyti (žr. Mater et Magistra).

Kataliko vieta ir uždavinys kultūros kūrime jau aiškėja. Jis ateina, žinąs tikrąją žmogaus, kaip Dievo vaiko, vertę bei kilnumą. Jam žmogus nėra tik materialinis organizmas, bet ir dvasia, apdovanota sąmone, mąstymo galia ir laisva valia. Dėl šios sudėtinės žmogaus prigimties jis reikalauja tikėjimu pagrįstos moralinės tvarkos, kurios centras yra Dievas. Pripažinus Dievą visų kūrinių pradine ir galutine priežastimi, jis žinos, kaip palenkti milžiniškas jėgas, esančias technologijos dispozicijoje, kuriamiesiems tikslams. Iš tiesų, tik iš šio taško išeinant, jis suteiks dvasinėms vertybėms tinkamą svarbą, gi moksliniams bei techniniams laimėjimams paliks jų esminį tikslą — kaip priemones kultūrai tarnauti, o ne įrankius žmonijai sunaikinti. Kada užtikrins tinkamą žmogaus santykiavimą su Dievu, visokios tiesos, teisingumo ir meilės Šaltiniu, tada bus galima tikėtis, kad techninę ir ekonominę pažangą seks teisingumas ir taika.

Norint sukrikščioninti kultūrą, katalikui nemažiau būtina atsinešti kitą įrankį — profesinę kvalifikaciją, nesvarbu, kokioje srityje jis besispecializuotų. Drąsiai galime tvirtinti, kad dažnai jo pastangų sėkmingumas proporcingai priklausys nuo geresnio ar menkesnio pasiruošimo savoje profesijoje.

Kataliko pašaukimas padaryti savo įnašą krikščioniškos kultūros kūrime atsidaro į beribius laukus. Imkime kad ir mokslininką. Jo tikslas — atidengti ir išaiškinti Dievo kūrinijos nuostabius darbus. Tai vienas iš aukščiausių garbinimo būdų: suprasti tai, ką Dievas sutvėrė. Šis aspektas pakelia mokslininko darbą aukščiau materialinių dalykų, su kuriais jam tenka dirbti. Savo pašaukime jis toliau tampa kitiems gamtos aiškintoju ir vedėju; jis moko kitus tinkamai įvertinti ir branginti Dievo kūriniją ir tuo pačiu garbinti patį Kūrėją su didesniu užsidegimu ir nuolankumu. Didingame kosme juk žmogus jaučiasi labai mažas. Jis stovi lyg dulkelė ant mažos žemės, kuri sukasi apie vidutinio dydžio žvaigždę, kuri savo ruožtu yra tik viena iš šimto bilijonų saulių mūsų Paukščių Kelio sistemoje, kai tuo tarpu šis mūsų Paukščių Kelias yra tik vienas iš trijų ar keturių trilijonų žvaigždynų, kurie matomi erdvėje moderniais astronomijos instrumentais. Bet apmąstę pastebime, jog nuostabiausias dalykas tarp praėjusių keleto metų išradimų yra ne atpalaidavimas milžiniškos atominės jėgos ar mums sunkiai įsivaizduojamos medžiagos masės, kurios sudaro saulę ir Paukščių Kelią, ar pagaliau didžiuliai atstumai erdvėje, bet kad žmogus, toks mažutis visatoje, suvaržytas savo ribotumu, gali siekti taip toli ir visa tai kažkaip pasisavinti, gali tam tikslui pasidaryti

tiksliausius instrumentus, gali savo proto galiomis išskaityti dėsnius, kurie veikia nuostabiuose gamtos reiškiniuose. Visi modernaus mokslo "stebuklai" aiškiai skelbia mūsų Kūrėjo gerumą, kuris iš "žemės molio" savo kuriamąja galia padarė žmogų pagal savo paveikslą ir panašumą. Žmogus yra ta protinga būtybė, kuri gali skaityti Dievo gamtos knygą ir atidengti Dievo mintis visatoje. Šis žmogus, tikras šedevras Dievo kūryboje, yra paskiriamas kaip užvaizda vartoti kitus tvarinius Jo garbei ir tarnybai. Todėl psalmininkas ir stebisi, jog žmogus buvęs sukurtas "maža ką menkesnis už angelus" ir kad Viešpats jam davęs galios į savo rankų padarus (Ps. 8:4-8).

Bet tai ne viskas. Įsikūnijimo paslaptyje Sutvėrėjas tampa žmogumi. Sutvėrėjas guli prakartėlėje; gyvenimo Davėjas miršta ant kryžiaus. Dievas įsijungia į kūriniją. Visa visata dabar įgauna naują prasmę. Nuostabiai sukurta iš nieko, ji dabar pašventinama Kristaus atėjimu. Atomai, molekulės, žmogaus kūno celės — visa turi nuostabią prasmę krikščioniui, nes šios dalelės, per trisdešimt trejus metus išbuvę asmeninėje vienybėje su Dievybe, pasilieka ir šiandien susijungę danguje su dieviškuoju Logos. Materija nėra bloga ar blogio pradas, ji užima labai reikšmingą vietą išganymo dramoje. Krikščionio užduotis ją sudvasinti ir pakelti į tinkamas aukštybes, kaip kad Dievas norėtų ją matyti pasaulio pabaigoje.

Kataliko įsipareigojimas praeinančiuose dalykuose vaidina labai reikšmingą rolę krikščioniškos kultūros kūrime. Ir, ryšium su šiuo pasivedimu pasaulio apčiuopiamiems dalykams, jei jau kas manytų, kad tarp žmogaus dvasinio tobulumo ir jo artimo kontakto su materialiniu pasauliu gali būti nesutikimas, tai reikia žinoti, jog toks įsitikinimas yra tik išsigalvotas priešingumas. Atvirkščiai, krikščionis gali ir turi tobulėti kaip tik žemiškoje veikloje. Vienas iš žymiausių pasaulio mokslininkų, paleontologų, geologų ir antropologų, prancūzas jėzuitas Pierre Teilhard de Chardin didesnę savo gyvenimo dalį darė tyrinėjimus, per savo rankas leido medžiaginius daiktus. Visi daiktai jam kalbėjo apie Dievą, apie artimą ryšį su Kristaus karalyste. Jis skatino kitus suvokti, kaip dangus šypsosi jiems ir kaip per jų darbus traukia juos prie savęs. Tokiu nusistatymu išėję iš bažnyčios į triukšmingas gatves, jie pasiliks tą norą "pasinerti" Dievuje. Jei darbas būtų varginantis, jie ras neužgniaužiamą susidomėjimą augti dieviškame gyvenime. Jei darbas pakelia, tada leisti dvasiniam impulsui perteikti tą pamėgimą Dievui, kurį geriau pažįsta ir kurio labiau trokšta po Jo kūrinių skraiste. Tačiau nieko nedaryti, pirma gerai nesupratus to darbo vertės Jėzuje Kristuje *(Le Milieu Divin).* Tai nėra tik paprastas įsakymas išganymui: tai yra tikriausias kelias kiekvienam žmogui pagal jo gyvenimo pašaukimą. Pats Kristus šiai kilniai misijai palieka mus pasaulyje: "Aš neprašau juos atimti iš pasaulio, bet apsaugoti juos nuo pikta" (Jon. 17:15).

Meldžiamės ir tikime, kad dabar vykstąs II Vatikano Visuotinis Bažnyčios Susirinkimas paryškins pasauliečių krikščionių vietą Bažnyčioje bei jų užduotį statyti žemiškąjį miestą ir jį persunkti dieviškojo miesto dvasia. Šv. Tėvas savo pageidavimus gana aiškiai pareiškia: "Šiandien Bažnyčia stovi didžiulio uždavinio akivaizdoje — moderniajai kultūrai suteikti žmogiškąjį ir krikščioniškąjį toną. Tai yra

darbas, kurio iš Bažnyčios primygtinai šaukiasi ir, tikrai sakant, beveik melste meldžia pats mūsų amžius savo tolesniam vystymuisi ir pastoviam bei saugiam buvimui... Šios misijos vykdymui Bažnyčia pagalbos prašo ypač savo vaikus pasauliečius. Taigi, jie yra įpareigojami savo veikimą taip atlikti, kad tai būtų patarnavimas kitiems, bet artimoje vienybėje su Dievu, per Kristų ir Jo didesnei garbei, kaip pažymi šv. Povilas: "Taigi, ar valgote, ar geriate, ar ką kita darote, visa darykite Dievo garbei". Ir kitur: "Visa, ką jūs darote žodžiu ar darbu, visa darykite Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu, dėkodami per Jį Dievui Tėvui" *(Mater et Magistru).*

Ypatingai pasaulietis krikščionis yra tas, ant kurio krinta ši našta — "sujungti žemę su dangumi". Jis yra žmonijai "žemės druska" (Mt. 5:13) ir "šviesa Viešpatyje" (Efez. 5:8). Kokia didelė atsakomybė! Ją drįs ir įstengs įgyvendinti tik tas, kuris kasdien semiasi stiprybės iš nesibaigiančio jėgų šaltinio. Tą sustiprinimą randame tiesoje, kuri mus moko, kad mes esame gyvi Mistinio Kristaus Kūno sąnariai: "Nes kaip kūnas yra vienas ir turi daug sąnarių; visi gi kūno sąnariai, nors jų yra daug, yra vienas kūnas, taip ir Kristus" (1 Kor. 12:12). Čia glūdi krikščionio nuostabus kilnumas, paremtas vienybe su Kristumi: "Aš vynmedis, jūs vynmedžio šakelės" (Jon. 15:5). Popiežius mato šios tiesos pasėką, nuostabų žmogaus darbo sukilninimą, kuris tiesiog tampa išganymo laidu kitiems: "Kai krikščionys sąmoningoje vienybėje su dieviškuoju Atpirkėju imasi darbo — nors tai būtų žemiškosios prigimties uždavinys — kiekviena pastanga tampa Kristaus pastangos tęsiniu ir yra persisunkusi atperkamąja galia: "Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas neša daug vaisiaus" (Jon. 15:5). Tuo būdu darbas taip išaukštinamas ir pakilninamas, kad prisideda prie žmogaus asmeninio tobulėjimo, padeda pasiekti kitus ir visur kitiems perteikti krikščioniškojo atpirkimo vaisius" *(Mater et Magistru).* Tam tikslui Kristus ir pasidarė iš krikščionių "kunigų karalystę" (Apr. 1:6) arba kaip pirmasis popiežius tikintiesiems priminė: "Jūs esate išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta..." (1 Petr. 2:9).

Su šv. Tėvu reikia pripažinti, kad mūsų laikotarpis yra apimtas ir kiaurai persisunkęs radikaliomis klaidomis. Jis yra plėšomas ir kankinamas gilios netvarkos. O vis dėlto jis yra taip pat laikotarpis, atskleidžiąs Bažnyčioje dirbantiesiems nepaprastai daug žadančių apaštalavimo galimybių. Tačiau tas galimybes realizuoti ir perkelti į krikščioniškosios kultūros aukštį gali tik mūsų laikų krikščionys, niekas kitas. Čia glūdi didelė Kristaus meilės ir pasitikėjimo paslaptis žmogumi — Jis nori, kad kiekvienas iš mūsų būtų dalininkas tame žemiškojo ir dieviškojo miesto statyme, kad galėtume kartu su Juo džiaugtis Jo laimėjimu. Apreiškimo knygoje Kristus primena šį dalyvavimą Jo pergalėje keletą kartų: "Nugalėtojui aš duosiu valgyti iš gyvybės medžio, kurs yra mano Dievo rojuje... Būk ištikimas iki mirties, ir aš tau duosiu gyvenimo vainiką... Nugalėtojui aš duosiu paslėptosios manos; taip pat duosiu jam baltą akmenėlį ir ant akmenėlio parašytą naują vardą, kurio niekas nežino, tiktai tas, kurs jį gauna" (Apr. 2:7, 10, 17).

Krikščioniškosios kultūros kūrimas apima visas gyvenimo bei žmogaus veikimo sritis. Straipsnyje kiek plačiau suminėjome tik vieną kitą. Bet mums

B. KRIŠTANAVIČIUS, S. J.

KUNIGAS KARO SŪKURY (VIII)

(Nauja stovyklos vadovybė)

Sudaryti naujos administracijos štabą nebuvo sunku, nes bendradarbių pasirinkimas buvo ribotas. Seselei vyresniajai reikėjo pavesti sandėlių ir virtuvių priežiūrą, nes ji turėjo vyrišką ranką. Fariną, darbininkų grupės vadą, reikėjo palikti savo vietoje. Jis buvo vyras ir iš stuomens, ir iš liemens. Sekretorė turėjo perimti komendantūros raštinę, nes ji pažino beveik visus

---

turėtų būti aišku, kad tai yra kiekvieno krikščionio didžioji misija ir šventa pareiga įsijungti į šį darbą. Pirmiausia įrodyti darbais, o ne vien tik žodžiais, kad Įsikūnijęs Dievas neatėjo sumažinti mūsų didingos atsakomybės ir gražaus uždavinio — subręsti iki pilno žmogaus, pilnos krikščioniškos asmenybės. Tik tada krikščionybė bus galingos jėgos dvasia, kuri duoda mūsų darbams prasmę, grožį ir naują šviesą.

pabėgėlius. Policijai galėjo vadovauti tas pats viršila, kuris kitados pasakė kalbą apie tėviškumą. Fašistų raštinę reikėjo uždaryti, nes jų vadas pabėgo su pusantro milijono lyrų. Kun. Sagasta turėjo perimti visą stovyklos pastoraciją. Mažesnius pareigūnus reikėjo palikti savo vietoje. Juo mažiau pakeitimų, tuo sklandesnis darbas pradžioj.

Sudaręs štabo planą, pasikviečiau į savo kambarį kun. Sagastą ir seselę vyresniąją. Vos tik prasitariau apie vadovybės pasikeitimą, seselė stvėrėsi už galvos ir šūktelėjo: "Kvaily, ką padarei!"

"Žinai, sesele", atsakiau jai ramiu balsu, "priimdamas stovyklos vadovybę, pasielgiau pagal lietuvių pasaką, apie Jonelį durnelį. Trumpai, drūtai tos pasakos turinys yra toks: du broliai buvo labai gudrūs, o trečias kvailas. Nebeatsimenu, kaip ir kuo jie vertėsi, bet gudruoliai nusigyveno, o kvailiui sekėsi neblogai. Jei jūs man padėsite, pasiseks ir man. Deja, gudresni už mus broliai iš stovyklos jau pabėgo. Vakar dingo policijos leitenantas, o šiandien paspruko fašistų grupės vadas. Viršilos, gydytojai ir ligoninės ūkvedys, vokiečių nuomone, pabėgėlių nesuvaldys. Jei pabėgėliai įsilaužtų į maisto sandėlius ar užpultų apylinkės ūkininkus, tada stovyklos likimas gali būti labai liūdnas. Niekas nežinom, kada ateis sąjungininkai. O jei keletą dienų tektų pagyventi tarp dviejų frontų be vadovybės, nemanau, kad pabėgėliams būtų iš to didelės naudos. Todėl stovyklos vadovybę reikia perimti mums. Kun. Sagastą prašau perimti visą pastoracijos darbą, o jūs, sesele, prižiūrėkite maisto sandėlius ir virtuves. Sekretorė perims raštinę, Farina rūpinsis darbininkais, vienas viršila atsakys už drausmę. Vo-

kiečiams išvažiavus, mudviem su kun. Sagasta reikėtų apsigyventi komendantūroje. Pagalvokite abu, ką dar reikėtų sutvarkyti. Tuo tarpu turiu grįžti į stovykla ir pasižiūrėti, kas ten dedasi".

Pasaka apie Jonelį durnelį patiko abiem busimiem bendradarbiam ir jie prižadėjo padėti. Kun. Sagastai palikau pinigus, o pats išėjau į stovyklą.

Vos pasiekiau vartus, išgirdau iš policininkų, kad vokiečiai pradėjo tuštinti maisto sandėlius. Nieko nelaukdamas, nuėjau pas majorą ir pasakiau, kad negaliu perimti pabėgėlių be jokios maisto atsargos. Tegul palieka maisto bent vienai savaitei. Tuokart gal galėsiu susisiekti su Vatikanu.

Majoras Steinhaus mane nuramino, sakydamas, kad vienas pravažiuojąs sunkvežimis pasiėmė tik porą maišų miltų ir makaronų. Kariuomenei visur duodama pirmenybė. Taip pasielgęs ir jis. Be to, jis turįs įsakymą sudeginti visus sandėlius ir nieko nepalikti priešui. Kadangi Vatikanas perėmė stovyklos vadovybę, to įsakymo nereikės jam vykdyti. Vatikanas nėra Vokietijos priešas.

Nors majoras buvo teisus, bet man reikėjo ginti pabėgėlių interesus. Todėl su juo atsisveikinau ir nuėjau į pagrindinį maisto sandėlį.

Pasirodė, kad vokiečiai pasiėmė ne tik miltų ir makaronų, bet ir beveik visą alyvą. Be alyvos sriuba yra neskani. Sandėlio sargas tačiau man užtikrino, kad alyvos užteksią dar 3 ar 4 dienom. Paprašiau jį, kad likusią alyvą paslėptų už maišų. Prašiau taip pat, kad sandėlio duris užrakintų iš vidaus ir atsilieptų tik į mano balsą. Vokiečiai durų neišlauš, o jei išlaužtų, tegul jiems pasako, kad toks buvo mano patvarkymas. Aš pats galėjau kur nors pasislėpti. Apie tai painformavau ir policiją. Jei vokiečiai jiems įsakytų manęs ieškoti, tegul manęs "neranda". Svarbu laimėti laiko. Kai vokiečiai išsikraustys, tegul man tuojau praneša.

Neilgai teko slapstytis, nes vokiečiai už pusvalandžio išvažiavo. Kad į stovyklą neužklystų kiti svečiai, vokiškai parašiau pažymėjimą, jog stovykla yra Vatikano žinioje ir kad be komendanto leidimo kareiviams uždrausta į stovyklą įeiti. Pažymėjimą padaviau prie vartų budinčiam policininkui. Paskui paprašiau sekretorę ir kelias mergaites, kad perkraustytų mano ir kun. Sagastos daiktus. Savo kambaryje radau itališką šautuvą ir 3 rankines granatas, kurias komendantas prižadėjo man palikti.

Šeštadienio vakarą į stovyklą atvažiavo du Katalikų Akcijos atstovai ir norėjo nufilmuoti pabėgėlių gyvenimą. Neturėdamas laiko, daviausi filmuojamas tik vieną kartą. Dabar juos paprašiau, kad vyktų į Romą ir praneštų komisijai, kas dedasi stovykloje. Pasakiau, kad alyvos turiu tik 3 ar 4 dienom ir prašiau skubiai man jos atsiųsti. Miltų ir makaronų gali užtekti dešimčiai dienų.

Bekalbant su tais jaunais vyrais, vienas policininkas man pranešė, kad, nepaisant mano rašto, 3 vokiečių gurguolės apsistojo stovykloje. Nuėjau jų pasižiūrėti. Besiartinant prie pirmos gurguolės, vienas vokietis mane pasveikino ir pasiteiravo, kaip man sekasi. Nustebęs paklausiau, iš kur jis mane pažįsta. Vokietis atsakė, kad mane sutikęs Romoje. Aš jam parodęs kelią į Ostiją. Taip, tą vokietį prisiminiau. Prisiminęs, nedrįsau krapštyti jo iš stovyklos. Paprašiau, kad vežimus įtrauktų po pastoge, o patys vaikščiotų be kepurių. Lakūnai nepastebės, kad jie yra kareiviai.

Temstant nuėjau į policiją ir paprašiau viršilą, kad šią naktį prie kiekvieno sandėlio pastatytų dvigubą sargybą. Sargybos reikėjo ir ginklų sandėliui, kurį vokiečiai paliko stovyklos šiaurėje. Viršila prižadėjo mano prašymą patenkinti.

Tuo tarpu mergaitės atnešė mano daiktus, o seserys atsiuntė net vakarienę. Po vakarienės šnektelėjom su kun. Sagasta. Apie 10 val. pradėjau kalbėti brevijorių, o pusiau dvyliktos nuėjau patikrinti sargybos. Prie kviečių sandėlio radau du policininku. Prie pagrindinio sandėlio buvo tik vienas. Pasak policininko, jo kolega nuėjęs į būstinę būtinais reikalais, bet tuojau sugrįšiąs. Prie ginklų sandėlio radau taip pat du policininku. Su jais šnektelėjau apie 10 minučių ir grįžau prie maisto sandėlio. Antro policininko, deja, vis nebuvo. Paprašiau jį pašaukti. Kai abu atėjo, atsisveikinau ir grįžau į savo namą. Laikrodis rodė kelias minutes po dvyliktos.

Atsiguliau į lovą nenusirengęs. Norėjau pasižiūrėti, kas dėsis stovykloje, kai žmonės manys, jog jau miegu. Be to, reikėjo pagalvoti ir apie rytdieną.

Apie pirmą valandą išgirdau keistą garsą, panašų į šnypštimą, ūžimą ar šlamėjimą. Įsiklausęs gerai, pastebėjau, kad garsas artinasi į namo pusę. Kas čia galėtų būti? Atsikėliau ir pravėriau balkono duris, palikdamas uždaras langines. Garsui artėjant, užsimoviau batus, pasiėmiau nuo sienos šautuvą ir atsukau langinių rankeną. Šlamėjimas nutilo, bet man atrodė, lyg būčiau nugirdęs duslų vyro balsą. Praėjus keliolikai sekundžių, išgirdau vėl tą keistą šlamėjimą. Dabar jis buvo gana arti ir galėjau spėti, kad kažkas velka žeme kažkokį sunkų daiktą. Kai pro langinių plyšius pamačiau dviejų vyrų nugaras, koja pastūmiau langines ir, laikydamas paruoštą šautuvą, išėjau ant balkono. Išėjęs šūktelėjau vyrams, kad sustotų ir iškeltų rankas aukštyn. Vyrai sustojo, paleido kažkokį ilgą maišą ir iškėlė rankas.

— Nesisukite atgal, — tariau jiems, — nes kitaip — šausiu! Pasakykite, kas jūs esate.

Nenorėjau tikėti savo ausims, kai išgirdau, kad jie buvo policininkai.

— Policininkai? Ką jūs čia velkate?

— Velkame brezentą, kurį viršila prašė atgabenti iš ginklų sandėlio į policijos būstinę.

— Gerai, — tariau jiems, — nuleiskite rankas ir pašaukite viršilą.

Viršila atskubėjo beveik risčia ir paaiškino, kad iš brezento norįs pasiūti policininkams kelnes, nes keli agentai vaikščioja labai nuskurę. Pagyriau jo rūpestį savais žmonėmis, bet pastebėjau, kad laiką parinko tikrai nepatogų. Gerai, kad policininkai buvo drausmingi, nes kitaip būčiau abu nušovęs. Jei ateityje turės panašių planų, reikės iš anksto susitarti.

Palinkėjęs policininkams labos nakties, nuėjau gulti. Buvau tikras, kad panašus incidentas daugiau nebepasikartos.

Pirmadienio rytą, birželio 6 dieną, anksti atlaikiau Mišias ir apžiūrėjau svarbiausius stovyklos punktus. Atrodė, kad viskas buvo tvarkoje. Deja, po pusvalandžio atėjo vienas policininkas ir pranešė, kad vakar vakare du vokiečiai kareiviai išvažiavo su vežimu ir kad nebeturim jokios susisiekimo priemonės. Kaip atgabensime duoną iš Cesano miestelio? Jei aš neturiu nieko prieš, jis galės suorganizuoti moterų būrį.

Esu nekartą matęs, kaip italės, užsidėjusios ant galvos, neša gana didelį svorį, ir policininko planui visiškai pritariau. Tačiau jį paprašiau, kad po

pietų užeitų pas kokį ūkininką ir paprašytų mulo ir vežimo. Ūkininkui atlyginsiu. Policininkas buvo apsukrus vyras. Prieš pietus punktualiai atgabeno duoną, o po pietų turėjo ir vežimą.

Pirmoji komandos diena praėjo ramiai ne tik stovykloje, bet ir apylinkėje. Lėktuvai, tiesa, nuolatos skraidė, bet padegtų sunkvežimių mačiau nedaug. Apie pietus prie stovyklos vartų radau miegantį jauną vokiečių kareivį. Jį nuvedžiau į ligoninę, pavalgydinau ir daviau kambarį išsimiegoti. Vakare prikėliau ir patariau keliauti atgal. Netrukus sutikau kitus vokiečius kareivius, einančius į Romos pusę. Ir jiems patariau grįžti atgal, nes sąjungininkai, mano nuomone, yra jau arti Romos.

Pavakariop, šnekučiuojant su policininkais, į stovyklos pusę skrido bombonešis. Prisiartinęs 1 ar 2 kilometru, jis paleido milžinišką bombą. Visi sukritom ant žemės ir laukėm sprogimo. Bet bomba nesprogo. Pagulėję apie 10 minučių, atsikėlėm ir aptarėm, ką toks bombardavimas galėtų reikšti. Kadangi lėktuvas skrido truputį į šoną, lakūnas tikrai netaikė į stovyklą. Bet ko siekė lakūnas, mesdamas bombą šalia stovyklos?

Po ilgų diskusijų du policininkai pasisiūlė ieškoti bombos. Mes jiems nesipriešinom, o jie po pusvalandžio atnešė "bombą" ant pečių. Tai buvo ne bomba, bet didelis gazolino bakas.

Naktį vėl patikrinau sargybą ir radau visus 6 policininkus budinčius savo vietoje. Kadangi buvau labai nuvargęs, apie 11 valandą nuėjau gulti.

Antradienį sąjungininkų aviacija buvo gana rami. Lėktuvų, tiesa, skraidė gana daug, bet jie, matyt, nerado ko pulti. Retkarčiais girdėdavosi tolimi patrankų ar tankų šūviai, bet jokio kariuomenės judėjimo nesimatė. Jei taip bus ir toliau, stovykla nevirs kovos lauku.

Apie 10 valandą policininkai atvedė pas mane vieną vokiečių kareivį. Jis buvo susijaudinęs ir šluostė prakaitą delnu. Be jokios įžangos jis paprašė neštuvų. Paskui pridėjo, kad už kokio pusantro kilometro gulįs sužeistas jo draugas. Tą draugą jis norįs atgabenti į saugesnę vietą. Pagalbos gausiąs iš kitų kareivių.

Neštuvus gavau ligoninėje ir patariau kareiviui atnešti sužeistąjį pas mūsų gydytojus. Jis grįžo pas mane per pietus, praėjus maždaug 3 valandom. Kai sėdom valgyti, jis papasakojo, kad su draugu gynęs kelią, o sąjungininkų tankas pataikęs tiesiai į jų kulkosvaidį. Draugas buvęs sunkiai sužeistas. Tačiau gal pasiseks jį išgelbėti.

Baigiant valgyti, į mano kambarį atėjo viena mergaitė ir pranešė, kad sužeistasis miręs. Nieko nesakiau kareiviui apie draugo mirtį, bet patariau sprukti toliau nuo fronto. Tą patarimą jis mielai priėmė, nes ir jam atrodė, kad sąjungininkų niekas nesustabdys.

Apie 2 ar 3 valandą pasiėmiau sekretorę ir nuėjau pasižiūrėti, ar stovyklos vakaruose nesigano avys. Tas avis buvau matęs nekartą, o dabar man jos labai rūpėjo, nes alyvos sriubai turėjau tik dviem dienom. Jei pasisektų gauti kelioliką avių, turėčiau kuo užtrinti sriubą. Ūkininkams, žinoma, atlyginčiau.

Vos užlipom ant mažo kalnelio pasidairyti, kai trinktelėjo kažkur patranka ar tankas, ir kulka atzvimbė į mūsų pusę. Nejaugi sąjungininkai būtų taip arti ir šaudytų į kunigą? Taip, jie šaudė į mus. Antra kulka atšvilpė jau žymiai arčiau. Kai išgirdau švilpiant trečią kulką, sušukau sekretorei, kad kristų ant žemės. Nežinau, ar kul-

ka būtų pataikiusi, bet ji nukrito netoli mūsų ir nesprogo. Šliauždami visom keturiom, nusileidom nuo kalvos, nusidulkinom drabužius ir grįžom atgal.

Vos praėjom koplyčią, kai pas mus atbėgo vienas policininkas, sakydamas, kad keli vokiečiai įsiveržė į stovyklą ir jį nuginklavo prie vartų. Kur dabar yra tie vokiečiai, jis nežinojo.

Norėjau paprašyti gražiuoju, kad vokiečiai apleistų stovyklą, ir leidaus arčiau vartų. Paėjęs gal 20 ar 30 žingsnių, pamačiau atbėgančius tris vokiečius su paruoštais šautuvais. Jie bėgo ne keliu, bet tarp namų, lyg norėdami namais prisidengti. Nieko nelaukdamas, leidaus paskui juos, prisidengdamas taip pat namais. Jei jie sustos, paprašysiu, kad apleistų stovyklą. Jei pastebėsiu, kad jie nori atsišaudyti, galėsiu pasislėpti už namų. Ar šiaip, ar taip, reikia ką nors daryti, kad stovykla nevirstų kovos vieta.

Pamatęs, kad aš bėgu paskui vokiečius, prie manęs prisidėjo ir nuginkluotas policininkas. Kai abu buvome netoli namų, vienas vokietis atsisuko į mus, numetė šautuvą ir pradėjo dar smarkiau bėgti. Jį pasekė ir kiti du kareiviai. Matyt, kad vokiečiai buvo gerokai įbauginti ir manė, kad mes norim juos apšaudyti. Kaip ten bebūtų, savo tikslą pasiekiau: vokiečiai bėgo į kalvą, kur ką tik dairiausi avių, o aš nuėjau pasiimti šautuvų.

Berenkant šautuvus, pas mus atėjo dar keli policininkai. Kai jie pradėjo sakyti man komplimentus už "drąsumą", mane ėmė juokas. Juk aš vokiečių neišvariau. Jie patys pabėgo, manydami, kad mes juos vejamės.

Šautuvus atidaviau policininkams. Kai prisiartinau prie gydytojų namų, mane pasitiko slaugė ir susijaudinusi parodė, kur pataikė sąjungininkų tankas. Pirmadienį ant gydytojų namų liepiau iškelti Raudonojo Kryžiaus vėliavą, tikėdamasis, kad į tą ženklą sąjungininkai atsižvelgs. Dabar pamačiau, kad vėliava tapo taikiniu. Tanko kulka, nepalietusi tarpdury stovinčios slaugės, atsimušė į namą ir nuriedėjo už keliolikos žingsnių. Keistas dalykas, kad keturios kulkos, skirtos mums, nesprogo.

Dar nebaigėm dalintis visais įspūdžiais, kai nuo vartų atbėgo vienas policininkas ir pranešė, kad sąjungininkai jau pasiekė stovyklą. Tai buvo birželio 7 dieną, 4 valandą po pietų.

Man, stovyklos šeimininkui, reikėjo juos pasveikinti. Pakvietęs policininkus eiti kartu, lengvu žingsniu leidaus į vartų pusę. Iš tolo išgirdau linksmų balsų klegesį ir supratau, kad ir pabėgėliai spietėsi aplink vartus. Širdyje tačiau kažkoks jausmas sakė, kad stovyklos vargai dar neužbaigti.

JONAS MIŠKINIS

MOTERIS — LIETUVYBĖS UGDYTOJA

Senoji praeitis byloja, jog moteris seniausiais laikais sukūrė šeimos židinį ir pirmoji sudarė šeimos ūkį. Be to, ji davė pradžią namų pramonei, žemdirbystei, gyvulininkystei, paukštininkystei ir kitoms žemės ūkio šakoms.

Iš atskirų šeimų ir smulkių šeimos ūkių ilgainiui susidarė stambios šeimos arba giminės su stambiais genčių ūkiais, o šie šimtmečiais sudarė kiltis ir pagaliau valstybes. Tokiu būdu galima sakyti, kad moterys yra padėjusios tautoms ir valstybėms pagrindą.

Lietuvės moterys taip pat turėjo duoti pradžią mūsų tautai ir išugdyti iki valstybės. O išugdžiusios lietuvių tautą, ją saugojo ir gynė visais laikais. Jos nuolat rūpinosi, kad lietuvių tauta būtų pažangi, savarankiška ir nepriklausoma.

Jei tik pažvelgsime į mūsų tautos lietuvišką savitumą, pamatysime, kad tą savitumą daugiau išlaikė lietuvės moterys. Juk pirmiausia moterys savo vaikus mokė lietuviškai kalbėti, nešiodamos ant rankų, į juos kalbėjo tik lietuviškai. Moterys saugojo lietuviškus papročius — tradicijas bei kitus senolių palikimus ir perdavinėjo juos kitoms kartoms. O kai vyrai per dienas medžiojo miškuose, kai jie apsišarvavę kariavo su priešais, kai jie raiti pasiekdavo kryžiuočių sostinę. Juodąsias jūras, Maskvą ir kitas tolimas žemes, moterys, visą laiką būdamos namuose, atlikinėjo visus namų ir ūkio darbus, augino vaikus, auklėjo juos ir mokė juos būti gerais lietuviais. Vadinas, jos pirmos įdiegė tiems augantiems lietuviukams mūsų tautos kilnius bei dorus nuostatus ir įkvėpė krašto meilę.

Jei imsime mūsų tautos senąjį meną, tai jį išugdė ir išsaugojo daugiausia moterys. Lietuvės audėjos, nusižiūrėjusios į tulpę, dobilą, ąžuolą, eglę, saulutę, žvaigždutes, išdėstė jų paveikslus, savaip kombinuotus, prijuostėse, drobėse, juostose, staltiesėse, rankšluosčiuose ir kitokiuose audiniuose. Kad ir nemokytos audėjos, bet vis tiek tuose raštuose parodė didelį sumanumą bei matematinius gabumus.

Lietuvė moteris iki šių dienų išlaikė tautinius drabužius, kuriuos mes ir dabar branginame ir jais kitataučius stebiname. Taigi, į tautinį meną senovės moterys yra įdėjusios didžiausią duoklę ir mums palikusios vertingiausius kultūrinius lobius.

Lietuvos moterys ne tik augino vaikus, dirbo ir ruošėsi namuose, jos visais amžiais padėjo vyrams ginti lietuvių tautos laisvę ir veikė visur, kur tik moterims buvo prieinama. Jos kėlė lietuvių ekonominę būklę ir įvairiais darbais dėjosi prie krašto ūkio pakė-

limo. Kai vyrai išeidavo karan, jos lauko ir kituose darbuose juos pavaduodavo. Simonas Daukantas apie senovės lietuves moteris taip rašo: "Moterys, nors grakščios, dailios ir garbingos audėjos buvo, vienok, vyrams išėjus į karą, arė, šieną piovė ir visus darbus dirbo".

Moterys savu tautiškumu rungtyniavo su kaimyninėmis tautomis: lenkais, rusais ir vokiečiais. Ir juos nugalėjo. Kai daugelis mūsų dvarų, Lietuvos miestai, kunigaikščių rūmai ir net klebonijos pasidavė kitataučiams ir tapo jų tautiškais vergais, garbingasis kaimas nepasidavė. Didžiausia padėka čia tenka moterims.

Kilus karams, taip pat moterys padėjo vyrams. Jos rengė vyrus karan, gamino jiems drabužius ir maistą, padėjo balnoti žirgus ir išlydedamos linkėjo jiems grįžti tik su pergale. Jos visapusiškai rėmė krašto gyvenimą, kad tik apsaugotų savąją šalį, o ištikus reikalui, moterys net padėjo vyrams ginklu grumtis su priešais. Pavyzdžiui, kad ir Pilėnų kautynėse, kur greta vyrų kovėsi ir moterys.

Vytauto Didžiojo laikais moters dalyvavimą tėvynės gynime ryškiai atvaizduoja Gražina. Kai Gražinos vyras, karvedys Liutavaras, jau buvo susitaręs su vokiečiais atiduoti jiems valdomąjį kraštą. Gražina stojo gelbėti savo žemę. Ji persirengė savo vyro drabužiais, apsišarvavo jo šarvais, stojo kariuomenės priešakyje ir išvedė kareivius į mūšį. Kautynėse ji žuvo, bet savo kraštą apgynė nuo priešų.

Prie žymiausių senovės karžygių reikia priskirti ir didžiąją kunigaikštienę Oną, Vytauto Didžiojo žmoną. Ji buvo beaukojanti savo gyvybę, kad išgelbėtų Vytautą Didįjį iš lenkų kalėjimo.

Ir anais laikais lietuvė moteris daug kreipdavo dėmesio į savo vaikų auklėjimą, nuteikdama juos lietuviška dvasia, todėl jie subrendę sakydavo: "Verčiau mirti negu lietuvybės išsižadėti". Tai aiškiai rodo, kad motinos savo vaikams įkvėpė pasiryžimą ir gilius tėvynės meilės jausmus.

Ne tik praeity, bet ir dabar tebėra tautos sveikata, gerovė ir laimė mūsų motinų rankose. Juo motinos bus šviesesnės, tauresnės, patikimesnės, tuo bus mūsų tautos geresnė ateitis. Galima drąsiai sakyti: kokios motinos, tokia ir jaunoji karta. Jei motinos asmeny bus dorovinio taurumo, skaistumo, nuoširdaus atsidavimo savo kilnioms

pareigoms ir darbui, jeigu motinos bus tvirto tikėjimo, be jokių svyravimų, tai jos bus didžios asmenybės, kurių negalės blaškyti jokios gyvenimo audros, jos pajėgs pakreipti savo ir savo šeimos gyvenimą ta linkme, kuria tik panorės. Kuo daugiau bus tokių stiprių, didžios dvasios motinų, tuo bus laimingesnė mūsų tautos ateitis.

ALĖ RŪTA

TARAS BULBA

Prieš 130 metų Gogolio parašyta Ukrainos kazokų epopėja dabar pradedama rodyti Amerikos ekranuose. Nedidelė, bet pajėgi United Artists studija, Harold Hecht, J. Lee Thompson direktorių užsibrėžimu ir išverme, sukūrė neblogą, spalvingą tos epopėjos vaizdą. Taras Bulba vaidmenį atlieka Yul Brynner, Andrei Bulba — Tony Curtis, Natalia Dubrov — jauna europietė artistė Christine Kaufmann.

Virš dviejų valandų besitęsiąs filmas įtempia žiūrovo dėmesį Ir sužavi neprastu pastatymu, vietomis — tikrais filmo technikos stebuklais. Jaunimui ir vaikams, ypač berniukams, filmas įdomus ir patrauklus heroizmo Ir nuotykių momentais, tačiau jiems yra per stiprių scenų. Istorinis kazokų vado Taro Bulbos vaizdas, sukurtas Yul Brynner, žmogiškas ir rusiškas, įtikinantis. Taras Bulba čia tikras kovose, tikras pašėlime, stepių ilgesy ir laisvės troškime; jis labai žmogiškas ir su savo skausmu, kai turi nušauti lenkams savuosius išdavusį mylimą sūnų Andrei. Neblogas, nors kiek per amerikietiškas ir Tony Curtis, šiaip gana geras artistas. Čia jis techniškai labai gerai atlieka visus savo uždavinius; pavyzdžiui, su arkliu šokimas per griovį yra kvapą sulaikantis momentas; tačiau, linksmą ir geraširdį kazokiuką, įsimylėjusį bernioką, šiame filme daugiau matome moderniška amerikietį, negu anų laikų stepių laisvūną, kad ir kiek lenkų mokykloje civilizuotą. Ir jo su Natalia meilės scenos neišvengia šių laikų antspaudo.

Filmas, žinoma, toli gražu ne holyvudiškas: tragiškai baigiasi ir palieka susimąsčiusį žiūrovą. Esmingiausias susimąstymo momentas: kad klaidas, blogį, padarytą saviesiems, reikia išpirkti — netgi savo gyvybe.

A KIND OF LOVING

Vis daugiau tenka šiemet apsivilti užsienietiškais filmais. Kai kurie iš jų yra pralenkę net holyvudiškus žemųjų jausmų pabrėžimu ir dilginančiais vaizdais. Šiame "apie tam tikros rūšies meilę" filme, pagamintame britų, tiesa, yra parodyta pora natūralių, gyvenimiškų charakterių, bet vaizdai daugumoje persūdyti ir persaldinti, jaunimui galį tik negatyvios įtakos palikti. Subrendusiam žiūrovui šis filmas palieka vieną pamokančią išvadą: tėvai neturi per daug įsiterpti į jaunavedžių gyvenimą, nes iš to kyla daugiau tragedijų negu gero.

Alan Bates ir June Ritchie vaidyba nebloga.

DAVID AND LISA

Be didelių filmų studijų (kaip Paramount, 20 Century-Fox, Universal-International) pasitaiko ir mažų studijėlių, ieškančių naujų idėjų filmų mene ir kartais sukuriančių geresnius filmus už didžiąsias studijas. Vienas tokių naujausių filmų, sukurtų visiškai iki šiol nežinomos kompanijos, yra "David and Lisa". Tai eksperimentinis filmas, ne pramoginis, bet duodąs rimtą psichiniai nenormaliųjų studijos iškarpą ir neblogą vaizdą. Vaidmenys giliai psichologiški, aplinka dramatiška, išvados — kiek pedagoginės:

meile ir draugiškumu gali net rimtus psichinius ligonis išgydyti. Filmas įdomus ir suprantamas tik suaugusiems.

Pažymėtini šio filmo artistai: Keir Dullea ir Janet Margolin.. Iš pirmų vaidybos žingsnių jie jau pripažinti ir atžymėti premijomis. Tai dramatinių vaidmenų jsijautėjai. Keir Dullea šiame filme parodo gilesnius bruožus intelektualaus, bet nelaimingo gyvenimo su tėvais sulaužyto jaunuolio. Janet Margolin — psichiškai sužalotos mergaitės, kuri, atrodo, vaikystėje nepažinusi švelnumo ir meilės; kai ji parke prisiglaudžia prie motiną vaizduojančios statulos — vaizdas gilus be jokių žodžių.

***

DĖL "BOCCACCIO 70" RECENZIJOS

Gerbiamasis Tėve Redaktoriau,

Nuo 1952 m. reguliariai ne tik prenumeruoju, bet ir skaitau Jūsų redaguojamą žurnalą. Tad manau, kad, kaipo skaitytojas, galiu pareikšti savo nuomonę. Tas nuomonės pareiškimas apsiribos vien filmų skyreliu.

Prieš kiek laiko visai teisingai pastebėjote, kad, nors ir mėnesiniame žurnale, vis dėlto apsimoka rašyti apie naujus filmus. Juk Amerikoje ne visur tuo pačiu metu tie patys filmai yra rodomi, pvz. Niujorke kartais tie patys filmai yra rodomi net trimis ar keturiais mėnesiais anksčiau negu Los Angeles ir t. t. Kita, jau Jūsų nurodyta priežastis — tai padėti skaitytojui pačiam susiformuoti nuomonę apie filmų vertinimą, perskaičius recenziją nors ir apie jau matytą filmą. Taigi, čia glūdi nemaža atsakomybė — ne tik informuoti, bet ir formuoti skaitytoją.

Gal ši atsakomybė buvo šiek tiek pamiršta jūsų filmų recenzentės Alės Rūtos, pateikiant "Boccaccio 70" recenziją spalių mėn. numeryje. Alės Rūtos kūrybą, ypač jos romanus, labai vertinu. Tačiau filmų recenzavimas — tai ne romanų rašymas. Čia jau nėra laisva kūryba, fantazija, bet faktų konstatavimas, pasiremiant realiais daviniais ir juos vertinant pagal estetinius ir moralinius dėsnius.

Recenzente šį filmą išgyrė ir pasakė, kad tai esąs pirmas italų didesnio masto spalvotas filmas. Tačiau šiuo metu, be ilgesnių tyrinėjimų, galėčiau paminėti bent du didingesnius ir už "Boccaccio 70" ankstyvesnius itališkus spalvotus filmus — tai "The Tempest" ir "Barabbas". Autorė sako, kad "jo sumanytojas ir gamintojas yra artistės Sophia Loren vyras Carlo Ponti". Norėčiau pastebėti, kad Carlo Ponti yra tik vienas "producerių", o šio filmo gamintojai yra: Concordia Compagnia Cinematographica — Cineriz (Roma) ir Francinex — Gray Film (Paris). Be to, nuo kada sugulovas yra skaitomas vyru? Carlo Ponti nėra Sofijos Loren vyras nei pagal bažnytinę, nei pagal civilinę teisę. Net viename amerikiečių nekonfesiniame žurnale po nuotrauka, kur buvo vaizduojamas iškilmingas priėmimas Sofijos Loren garbei, Carlo Ponti gavo tik "escort of Sophia Loren" titulą.

Netiesa, kad pirmosios filmo dalies režisierius Federico Fellini būtų "vienas žymiausių ne tik italų, bet ir visos Europos filmų direktorių". Neminint jau prancūzų ir anglų režisierių, vien tik Italijoje būtų galima surasti eilę režisierų, galinčių visai rimtai konkuruoti su Fellini, pvz. Rosselini, Zampa, Comencini, Casteliani, Germi. Fellini prasimušė su "La Strada" ir pagarsėjo diskusiniu filmu "La Dolce Vita". Kiti jo filmai netoli nueina nuo grynai komercinių filmų lygio.

Atpasakojusi pirmojo epizodo turinį, recenzente sako, kad "gyvenimo vaizdai iki detalių tikslūs ir apšlifuoti, vykusiai parinkti", tačiau, kas geriau pažįsta Romos gyvenimą, tuoj pastebės, kad kai kurios detalės visai netikslios, kai kurie vaizdai per daug sukarnevalinti ir sukarikatūrinti, pvz. Germanicum kolegijos studentų ėjimas vorele (jie niekad vorelėmis nevaikščioja), daktaro Antonio sesers vi-

zijos, šv. Jurgio atvaizdavimas, skautukų šokinėjimas reklamos papėdėje. Šiame epizode Fellini bandė suvesti sąskaitas su jo "Dolce Vita" filmą apkarpiusiais ir kritikavusiais cenzoriais. Tai ir išvedė jo filmą iš komedijos ribų j kartais gana grubų šaržą.

Sustodama prie antrojo epizodo, recenzente taip pat nepagaili superlatyvų, labai išgirdama ledinę Romy Schneider vaidybą ir ne visai tiksliai atpasakodama turinį. Pupe (R. Schneider) buvo nuvykusi į viešuosius namus ne "su viltimi, kad vyras ją pasirinks", bet grynai informaciniais tikslais — sužinoti, kur ir su kuo vyras praleidžia savo neištikimybės valandas ir kiek už tai sumoka. Kad "jai bėga per veidus ašaros, nors vyro meilė susigrąžinama", taip pat netiesa, nes apie meilę čia negali būti jokios kalbos. Juk Pupe šaltai ir ciniškai pastebi, kad šios vedybos įvyko jos tėvo planavimu tik dėl grafo pinigų ir socialinės padėties.

Tur būt, filmiškai labiausiai nusisekęs bus trečiasis epizodas, kur režisierius Vittorio de Sicca, nors mažiau užsibrėžė, daugiau pasiekė. Šiuo gabaliuku jis bandė išlyginti visišką fiasco, kurio susilaukė savo paskutiniuoju filmu "II Giudizio Universale". Vulgarumo tiek scenose, tiek dialoge ir šiame epizode netrūksta. Juk Sophia Loren bent pusę jai skirto laiko praleidžia, nusirengdama ir apsirengdama, kad tokiu būdu galėtų pademonstruoti savo prigimties dovanas.

Recenzente čia vėl filosofuoja: "Moteris linkusi mylėti. Ji linkusi pasirinkti laisvai ir su jausmu. Bet ją nuolat plėšo minia, gašli, kvaila, vitališka ir purvina minia. Moteris yra tik loterijos bilieto numerėlis". Ką čia per daug ginti prostituciją. Zoe (Sophia Loren) laisvai ir sąmoningai save išstato tai loterijai, kad uždirbtų pinigo. O kai ta "kvaila" ir "purvina" minia maišosi apie jos šaudymų kioską, Zoe visai neskundžia priemonių bernų gašlumui sukeli ir pastiprinti. Minia plėšo tai, kas siūlosi būti plėšoma. Toje mugėje buvo ir daugiau moterų bei mergaičių, bet bernai veržėsi tik prie Zoe.

Pagaliau prieiname ir prie galutinės recenzentės išvados, kur sakoma, kad šis filmas "gali daugeliui nepatikti dėl nuogų realybės vaizdų, dėl paslėpto juoko, tarytum iš visko, kas dar daugeliui atrodo šventa". Neaišku, kokius paslėptus juokus autorė turi galvoje. Filme visiškai nesivaržoma ir nesislepiama, naudojant pajuoką visu vulgarumu ir atkaklumu. Lyg peršasi išvada, jog recenzijoje sakoma, kad religinės apeigos, šventieji, tikėjimas antgamtiniu gyvenimu, moterystės ištikimybė ir nesuardomumas, privatus bei viešas padorumas jau nebėra šventi dalykai savyje, bet vien tik tokie "daugeliui dar atrodo".

Šias kelias mintis paminėjau tik dėl to, kad bijau, jog kai kurie gali būti tos recenzijos suklaidinti. Juk šios recenzijos daugelio yra skaitomos. Net montreališkė "Nepriklausomoji Lietuva" šią recenziją, kaip ir kai kurias kitas, iš "Laiškų Lietuviams" persispausdino, ar su redakcijos leidimu, ar be leidimo, nežinau (be leidimo! Red.) Ar nevertėtų, Gerbiamasis Redaktoriau, siunčiant tokias recenzijas spaustuvėn, jas perleisti per savo kritišką žvilgsnį? Juk praeityje pakartotinai esu šiame žurnale radęs Jūsų paties visai sveikų, nors gal kokiems "pažangiesiems" ir senoviškai atrodančių išsireiškimų panašių filmų atžvilgiu.

DR. KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

Redakcijos pastaba. Kaip "La Dolce Vita", taip "Boccaccio 70" susilaukė įvairių įvertinimų. Vieni šiuos filmus gyrė, kiti smerkė, tad juodu abudu yra laikomi kontroversiniais. "La Dolce Vita" vis dėlto buvo geriau įvertintas negu "Boccaccio 70", kuris "Legion of Decency" yra pasmerktas. Apskritai, galima pasakyti, kad žiūrovas filme randa tai, ko ieško. Vienas tame pačiame filme atras tik grūdus, o kitas tik pelus. Vis dėlto sutinkame, kad masėms skirtose recenzijose reikėtų duoti, kiek galima, objektyvesnį filmo vaizdą, apsaugojant geros valios silpnuosius ir neatsargiuosius nuo moralinių pavojų.

"Laišku Lietuviams" paskelbtas konkursas parašyti straipsniui apie kurią nors asmenybę ugdančią savybę baigiasi vasario mėn. 1 dieną. Vėliau gauti straipsniai nebus užskaitomi.

Už geriausius rašinius duodamos šios premijos: I — 100 dol., II — 75 dol., III — 50 dol., IV — 25 dol. Premijų mecenatai: dr. A. Ciuris (100 dol.), A. Juškienė (50 dol.), dr. A. Rudokas (25 dol.), kun. V. Memenąs (25 dol.), A. ir F. Kurgonai (25 dol.).

Konkurso jury komisija: kun. F. Gureckas, K. Bradūnienė, L. Germanienė, V. Būtėnas ir P. Razminas.

Premijos bus įteiktos "Laiškų Lietuviams" metiniame parengime Jaunimo Centre kovo mėn. 9 d. 7 val. vakaro. Bus koncertas ir vakarienė. Koncerto programą atliks solistė Valentina Kojelienė. Prieš porą metų ji yra koncertavusi Niujorke, Town Hall salėje. Po to jos debiuto taip rašė muzikos žurnalas "Musical Leader" (1960 m. vasario mėn.): "Valentinos Kojelienės debiutinis rečitalis Town Hall salėje savo muzikalumu teikė klausytojams didelį pasigėrėjimą... Reikia pripažinti, kad jos muzikalumas ir išpildymo technika yra puikiai išvystyta, balsas tobulai išlavintas ir skoningas." Kiekvienam solistui būtų didelė garbė susilaukti tokio įvertinimo.

Atsiusta paminėti

KUNIGO PAVEIKSLAS. Popiežių raštai apie kunigystę. Vertė prel. dr. Feliksas Bartkus. Knygos išleidimą finansavo kun. Jonas Kučingis, Los Angeles lietuvių parapijos klebonas, savo kunigystės 25 metų jubiliejaus proga. 152 psl., kaina 1.50 dol. Spaudė Immaculata Press.

Pr. Alšėnas. TŪKSTANTIS ŠYPSNIŲ. Juokų rinkinys. Spaudė Immaculata Press, Putnam, Conn. 272 psl., kaina 3 dol.

Visos šio "L. L." numerio iliustracijos yra dail. V. Kasiulio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS

2345 West 56th Street

Chicago 36, Illinois